

Cabinet Office

Cynllun Gweithredu Anabledd

Cynllun Gweithredu Anabledd

Cyflwynwyd i'r Senedd
gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Waith a Phensiynau
drwy Orchymyn Ei Fawrhydi

Chwefror 2024

© Hawlfraint y Goron 2024

Mae'r cyhoeddiad hwn wedi'i drwyddedu'n unol â thelerau'r Drwydded Llywodraeth Agored f3.0 ac eithrio lle nodir fel arall. I weld y drwydded hon, ewch i nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3.

Lle rydym wedi nodi unrhyw wybodaeth sydd o dan hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi gael caniatâd deiliaid yr hawlfraint dan sylw.

Mae'r cyhoeddiad yma ar gael yn www.gov.uk/official-documents.

Dylai unrhyw ymholiadau ynglŷn â'r cyhoeddiad hwn gael eu hanfon atom yn

Disability Action Plan team, Disability Unit,
Cabinet Office
1 Horse Guards Road, 4th Floor, Zone 6
London
SW14 2HQ

ISBN 978-1-5286-4675-8

E03061238 02/24

Argraffwyd ar bapur â lleiafswm cynnwys 40% o ffibr wedi ei ailgylchu.

Argraffwyd yn y DU gan HH Associates Ltd. ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Fawrhydi.

Cynnwys

Rhagair gan y Gweinidog	3
Crynodeb gweithredol	6
Cyflwyniad	9
Dalgyrch daearyddol	9
Manylion cyswllt	10
Cwynion neu sylwadau	10
Y prif themâu yn adborth pobl	11
Themâu ar draws yr ymgynghoriad	11
Barn ar y Cynllun Gweithredu Anabledd cyffredinol	13
Meysydd gweithredu	15
Cynorthwyo pobl anabl sydd eisiau cael eu hethol i swydd gyhoeddus	15
Cynnwys anghenion pobl anabl mewn cynllunio ar gyfer argyfwng a chydnerthedd	17
Cynnwys anghenion pobl anabl mewn polisiau sy'n gysylltiedig â'r hinsawdd	18
Gwella gwybodaeth a chanlyniadau i deuluoedd lle mae rhywun yn anabl	21
Gwneud meysydd chwarae yn fwy hygyrch	24
Helpu busnesau i ddeall anghenion pobl anabl a darparu gweliannau ar eu cyfer	25
Archwilio a allai'r DU gynnal Gemau Olympaidd Arbennig Haf y Byd	27
Cynorthwyo pobl sydd â chŵn tywys a chymorth	28
Helpu'r llywodraeth i fesur pa mor effeithiol yw ei pholisiau a'i gwasanaethau i bobl anabl	30
Materion ymchwil sy'n wynebu pobl anabl yn y dyfodol	31
Newydd: Gwneud cyhoeddiadau a chyfathrebiadau'r llywodraeth yn fwy hygyrch	33
Newydd: Gwella dealltwriaeth o gostau byw i bobl anabl	34
Newydd: Hyrwyddo gwell dealltwriaeth o'r UNCRPD ar draws y llywodraeth	35
Newydd: Monitro ac adrodd ar gynnydd y Cynllun Gweithredu ar gyfer Anabledd	36
Dilewyd: Codi proffil technoleg gynorthwyol	36
Atodiad A - Rhestrau o gamau gweithredu	38

Rhagair gan y Gweinidog

Mae'r llywodraeth hon yn benderfynol o drawsnewid bywydau a phrofiadau bob dydd pobl anabl er gwell.

Mae dros 1 o bob 5 o bobl yn y DU yn anabl. Rydym am fynd i'r afael â'r rhwystrau sy'n atal pobl anabl rhag elwa'n llawn ar ein cymdeithas ac ymgysylltu â hi. Golyga hyn wneud y wlad hon y lle mwyaf hygyrch yn y byd i bobl anabl fyw, gweithio a ffynnu ynddo.

Er mwyn cyflawni hyn, rydym yn gweithio'n agos ac ar y cyd â phobl anabl a rhanddeiliaid anabledd.

Os yw'n clywed gan Fforwm Sefydliadau Pobl Anabl Lloegr, y Consortiwm Elusennau Anabledd a'r Rhwydwaith Rhanddeiliaid Rhanbarthol am bryderon a blaenoriaethau eu haelodau, ymweld â mentrau o'r radd flaenaf gyda'r Llysgenhadon Anabledd a Mynediad, gweithio gyda Bwrdd Cynghori Iaith Arwyddion Prydain (BSL) ar faterion sy'n effeithio ar ddefnyddwyr BSL, neu siarad ag unigolion neu grwpiau bach mewn cyfarfodydd, ymweliadau a digwyddiadau, rydym wedi ei gwneud yn flaenoriaeth i ddysgu'n uniongyrchol gan bobl anabl. Mae pobl anabl yn gwybod yn well nag unrhyw un arall beth sydd bwysicaf iddyn nhw.

Mae'r dull hwn wrth wraidd popeth a wnawn. Mae wedi llunio'r gwaith o ddatblygu'r Cynllun Gweithredu hwn, ac mae'n ganolog i'r ffordd y byddwn yn gweithredu – drwy gydweithio â phobl anabl, cynyddu eu lleisiau, a chymryd camau i ymgorffori dulliau cynhwysol o ran anabledd ar y materion y mae pobl anabl yn poeni amdanynt fwyaf.

Ychydig dros flwyddyn yn ôl, i nodi Diwrnod Rhyngwladol Pobl ag Anableddau, cyhoeddodd y llywodraeth ein bod yn mynd i ddatblygu Cynllun Gweithredu Anabledd newydd, gan nodi'r camau uniongyrchol y byddai'r llywodraeth yn eu cymryd yn 2023 a 2024 i wella bywydau pobl anabl.

Ac roeddem am roi cyfle i bawb – yn enwedig pobl anabl, sefydliadau pobl anabl a phartion eraill â diddordeb – ddweud eu dweud. Dyna pam y gwnaethom gyhoeddi'r cynllun drafft ym mis Gorffennaf 2023 ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hygyrch.

Yn y cynllun drafft, gwnaethom rannu ein cynigion ar gyfer 12 maes lle'r oeddem yn teimlo y gallem gymryd camau ar unwaith i wella bywydau bob dydd pobl anabl, neu osod sylfeini newid tymor hwy.

Fel y dywedwyd ar y pryd, ni fwriadwyd i'r ymgynghoriad hwn fod yn ddiwedd taith. Yn hytrach, cam cyntaf oedd hwn - ac mae'n gyfle i sicrhau ein bod ni'n mynd i'r cyfeiriad cywir.

4 Cynllun Gweithredu Anabledd

Yn ystod yr ymgynghoriad, rhannodd dros 1,300 o bobl eu meddyliau â ni. Rwy'n hynod ddiolchgar i bob un person a roddodd o'u hamser i ymateb i'r ymgynghoriad, naill ai drwy ateb y cwestiynau ar-lein neu anfon eu meddyliau dros e-bost, ffôn neu drwy'r post. Rydym yn cyhoeddi dadansoddiad annibynnol o'r ymatebion hynny heddiw ochr yn ochr â'r cynllun hwn.

Hoffwn ddiolch hefyd i bawb a roddodd o'u hamser i fynychu un neu fwy o'r digwyddiadau niferus a gynhaliwyd gennym trwy gydol y cyfnod ymgynghori, ac i rannu eu mewnwelediadau amhrisiadwy.

Mae pob ymateb – pob sylw, meddwl ac awgrym - wedi ein helpu i lunio a chryfhau'r Cynllun Gweithredu Anabledd terfynol fel y gall gyflawni'r effaith fwyaf posibl.

Ar ôl cymryd yr amser i wrando, i drafod ac ymgysylltu, rydym bellach yn symud yn syth i weithredu. Rwy'n benderfynol y byddwn yn cyflawni pob un o'r cynigion hyn.

Er mwyn olrhain ein cynnydd, byddwn yn cyhoeddi 2 ddiweddariad i'r Senedd ac ar GOV.UK ar ôl 6 mis a 12 mis.

Rydym yn gwybod bod pobl anabl yn wynebu rhwystrau ar draws sawl rhan o'u bywydau. Felly, mae'n hanfodol ein bod yn parhau i weithredu ar y cyd ar draws y llywodraeth i wella bywydau pobl anabl a sicrhau y gall pobl anabl gymryd rhan lawn mewn cymdeithas.

O gymorth â chostau byw drwy [Help i Aelwydydd](#), i gynlluniau ar gyfer addysg drwy'r cynllun [AAAA a darpariaeth amgen](#), o ddiwygiadau i gyflogaeth a lles drwy'r [Papwr Gwyn Trawsnewid Cymorth: Iechyd ac Anabledd](#) a'r [Cynllun Yn Ôl i'r Gwaith](#), i strategaethau i wella iechyd a gofal cymdeithasol drwy'r [Papwr Gwyn Pobl wrth Galon Gofal](#) a datblygu'r [TGAU Iaith Arwyddion Prydain \(BSL\) newydd](#), mae gwaith sylweddol eisoes yn cael ei wneud ar draws y llywodraeth mewn meysydd y mae pobl anabl wedi dweud wrthym eu bod yn flaenoriaeth.

Dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf, mae'r llywodraeth hon wedi cyflawni gwelliannau gwirioneddol i bobl anabl. Rydym wedi cefnogi hynt 2 ddarn nodedig o ddeddfwriaeth, Deddf Iaith Arwyddion Prydain (BSL) a'r Ddeddf Syndrom Down, wedi darparu £1 biliwn ychwanegol yn 2022 a 2023 ar gyfer addysg plant a phobl ifanc ag anghenion mwy cymhleth a lansio canolfan gynghori ar-lein ar hawliau cyflogaeth i bobl anabl.

Rydym wedi gwella'r rhaglen Mynediad at Waith, wedi cyflwyno ap Cymorth i Deithwyr newydd sy'n cynorthwyo miloedd o ddefnyddwyr rheilffyrdd ac wedi cryfhau'r Cod Dioddefwyr â gwell hawliau i bobl anabl. Gwnaethom ddiweddarau'r Canllaw Dylunio Cenedlaethol a chyhoeddi'r Cod Dylunio Model Cenedlaethol i nodi nodweddion lleoedd sydd wedi'u cynllunio'n dda ac i helpu awdurdodau cynllunio lleol i baratoi eu codau dylunio lleol eu hunain, a gwneud Llwybr Arfordir Brenin Siarl III Lloegr mor hawdd â phosibl i bobl anabl eu defnyddio – mae dros 2,260 milltir o'r llwybr bellach wedi'i gymeradwyo, 1040 milltir ar agor.

Ac rydym wedi gweld 1.3 miliwn yn fwy o bobl anabl mewn gwaith nawr nag yn 2017 – gan gyflawni ymrwymiad gan y llywodraeth 5 mlynedd yn gynnar.

Bydd y Cynllun Gweithredu ar Anabledd hwn yn ategu'r gwaith hwn, gan gyflawni gwelliannau gwirioneddol i fywydau bob dydd pobl anabl.

Edrychaf ymlaen at weithio gyda fy nghydweithwyr ar draws y llywodraeth, yr Hyrwyddwyr Anabledd Gweinidogol, i yrru cynnydd ar y meysydd gweithredu uniongyrchol yn y cynllun yn ogystal ag ar yr ymrwymladau cyflenwol yn y Strategaeth Anabledd Genedlaethol, sy'n nodi'r weledigaeth hirdymor, a rhaglenni diwygio hirdymor eraill ar draws y llywodraeth.

Does dim amser i'w wastraffu. Fel y mae'r cynllun hwn yn nodi, byddwn yn cymryd camau ar unwaith nawr, ac yn ystod y misoedd nesaf, i gyflawni gwelliannau gwirioneddol a diriaethol i bobl anabl.

Gyda'n gilydd, gallwn ddatgloi cyfleoedd fel y gall rhagor o bobl anabl gyrraedd eu potensial, a newid bywydau pobl anabl er gwell.

A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'Mims'.

Mims Davies AS

Gweinidog dros Bobl Anabl, Iechyd a Gwaith

Crynodeb gweithredol

Yn y DU, mae dros 1 o bob 5 o bobl yn anabl. Mae'r llywodraeth hon am wneud y wlad hon y lle mwyaf hygyrch yn y byd i bobl anabl fyw, gweithio a ffynnu ynddo, gan fynd i'r afael â a chael gwared ar y rhwystrau sy'n eu hatal rhag cyrraedd eu potensial llawn.

Rydym wedi datblygu'r Cynllun Gweithredu Anabledd newydd hwn i ategu

- y [Strategaeth Anabledd Genedlaethol](#) sy'n nodi'r weledigaeth hirdymor i drawsnewid bywydau pobl anabl er gwell
- rhaglenni diwygio sylweddol eraill Llywodraeth y DU a gwaith penodol i wella mynediad cyfartal i gyfleoedd yn barhaus, yn unol â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau (UNCPRD)

Mae'n nodi'r camau uniongyrchol y bydd y llywodraeth yn eu cymryd i wella bywydau bob dydd pobl anabl. Mae hefyd yn gosod y sylfeini ar gyfer newid tymor hwy.

Trwy gydol yr ymgynghoriad 12 wythnos cawsom dros 1,300 o ymatebion, a buom yn siarad â llawer mwy o bobl ledled y DU mewn digwyddiadau ymgynghori. Mae'r camau olaf yn y cynllun hwn wedi cael eu llunio gan feddyliau, profiadau a chanfyddiadau pawb a ymatebodd i'n hymgynghoriad neu a ddaeth i ddigwyddiad.

Cynigion yn yr ymgynghoriad

Y [Cynllun Gweithredu ar gyfer Anabledd 2023 i 2024: dogfen ymgynghori](#): wedi'i ddisgrifio

- gwaith sydd eisoes ar y gweill neu a gwblhawyd ar draws y llywodraeth dros y 12 mis diwethaf
- gwaith a gynlluniwyd ym mhob adran o'r llywodraeth yn ystod y 18 mis nesaf a thu hwnt

Yna gofynnodd yr ymgynghoriad am farn ar 12 maes arfaethedig ar gyfer gweithredu a arweiniwyd neu a gydlynir gan yr Uned Anabledd (UA), rhan o Swyddfa'r Cabinet. Sefydlwyd yr UA i weithio ar draws y llywodraeth i chwalu'r rhwystrau sy'n wynebu pobl anabl yn y DU.

Cafodd cynigion yn y ddogfen ymgynghori eu grwpio i 4 categori bras:

- gwella cynhwysiant anabledd ym mholisiau'r llywodraeth bresennol
- camau gweithredu newydd sy'n canolbwyntio ar anghenion penodol pobl anabl
- gwella cydweithio trawslywodraethol
- cryfhau'r sylfaen dystiolaeth

Yn olaf, gofynnodd yr ymgynghoriad 2 gwestiwn arall. Roedd y cyntaf yn ymwneud â barn pobl ar y cynllun cyfan. Gofynnodd yr ail beth arall y gallai'r llywodraeth ei wneud i wneud gwahaniaeth cadarnhaol i fywydau pobl anabl.

Y prif themâu yn adborth pobl

Roedd y 7 thema ganlynol yn rhedeg trwy ymatebion llawer o bobl i'r ymgynghoriad. Rydym wedi diwygio ein cynigion yn unol â'r themâu hyn lle bynnag y bo modd:

- dylai polisïau gael eu llywio gan brofiadau pobl anabl
- mae angen camau gweithredu clir, mesuradwy, gydag atebolrwydd clir
- ystyried amgylchiadau ariannol pobl anabl a chostau byw
- digon o arian ar gyfer camau gweithredu penodol
- sicrhau cynnwys pob unigolyn anabl
- cyfathrebiadau gwell a hygyrch am wasanaethau ac adnoddau'r llywodraeth
- cyfle cyfartal i bobl anabl a phobl nad ydynt yn anabl

Meysydd gweithredu

Mae'r bennod hon yn nodi 32 o gamau gweithredu, ar draws 14 maes gwahanol. Bydd y llywodraeth yn bwrw ymlaen â'r rhain gyda phobl anabl, eu sefydliadau, ac adrannau eraill y llywodraeth a darparwyr gwasanaethau cyhoeddus.

Mae canfyddiadau'r ymgynghoriad wedi ein helpu i lunio'r camau gweithredu hyn. Rydym wedi diwygio neu ddileu rhai o'r cynigion yn yr ymgynghoriad, ac wedi ychwanegu sawl cynnig newydd.

O ganlyniad, mae'r llywodraeth wedi ymrwymo i weithio gyda phobl anabl, eu sefydliadau a phartneriaid eraill yn y flwyddyn i ddod er mwyn:

1. Cynorthwyo pobl anabl sydd am gael eu hethol i swydd gyhoeddus
2. Cynnwys anghenion pobl anabl wrth gynllunio ar gyfer argyfwng a chydnerthedd
3. Cynnwys anghenion pobl anabl mewn polisïau sy'n gysylltiedig â'r hinsawdd
4. Gwella gwybodaeth a chanlyniadau i deuluoedd lle mae rhywun yn anabl
5. Gwneud meysydd chwarae yn fwy hygyrch
6. Helpu busnesau i ddeall anghenion pobl anabl a darparu gwelliannau ar eu cyfer
7. Archwilio a allai'r DU gynnal Gemau Olympaidd Arbennig Haf y Byd
8. Cynorthwyo pobl sydd â chŵn tywys a chymorth
9. Helpu'r llywodraeth i fesur pa mor effeithiol yw ei pholisïau a'i gwasanaethau i bobl anabl
10. Materion ymchwil sy'n wynebu pobl anabl yn y dyfodol
11. Gwneud cyhoeddiadau a gwaith cyfathrebu'r llywodraeth yn fwy hygyrch
12. Gwella dealltwriaeth o gostau byw i bobl anabl
13. Hyrwyddo gwell dealltwriaeth o'r UNCRPD ar draws y llywodraeth
14. Monitro ac adrodd ar gynnydd y Cynllun Gweithredu ar gyfer Anabledd

8 Cynllun Gweithredu Anabledd

Mae'r camau gweithredu diwethaf yn nodi cynlluniau'r llywodraeth i gyhoeddi diweddariadau cynnydd ar ôl 6 mis a 12 mis. Bydd y rhain yn cael eu cyhoeddi yn y Senedd yn ddatganiadau gweinidogol ysgrifenedig, ac ar GOV.UK. Bydd yr UA hefyd yn rhannu'r diweddariadau â'u rhwydweithiau rhanddeiliaid strategol.

Cyflwyniad

Mae'r ddogfen hon yn nodi'r camau uniongyrchol y bydd y llywodraeth yn eu cymryd i wella bywydau pobl anabl. Mae hefyd yn gosod y sylfeini ar gyfer newid tymor hwy. Mae'r cynllun hwn yn rhan o ymrwymiad y llywodraeth i greu cymdeithas sy'n gweithio i bawb, lle gall pawb gymryd rhan a chael eu cynnwys yn llawn.

Mae llawer o bobl yn y DU yn anabl (1 o bob 5). Mae pobl anabl yn rhannu'r un uchelgais i gymryd rhan mewn cymdeithas â phobl nad ydynt yn anabl, ond yn aml yn profi rhagor o rwystrau.

Mae'r [Strategaeth Anabledd Genedlaethol](#) yn nodi'r weledigaeth hirdymor ar draws Llywodraeth y DU i leihau'r rhwystrau hyn a thrawsnewid bywydau pobl anabl er gwell. Fodd bynnag, rydym am fynd yn bellach fyth. Rydym, felly, wedi datblygu'r Cynllun Gweithredu Anabledd newydd hwn.

Mae'r cynllun hwn yn cyd-fynd â'r Strategaeth Anabledd Genedlaethol a rhaglenni diwygio sylweddol eraill ar draws y llywodraeth. Gyda'i gilydd, maen nhw'n dangos ehangder a dyfnder ymrwymiad y llywodraeth i wella bywydau pobl anabl, nawr ac am flynyddoedd i ddod. Yn y modd hwn, mae Llywodraeth y DU hefyd yn dangos ei hymrwymiad i weithredu CCUHP trwy ei deddfwriaeth, ei pholisïau a'i gwasanaethau.

Er mwyn sicrhau bod y cynllun hwn yn canolbwyntio ar y materion sydd bwysicaf i bobl anabl, gwnaethom gynnal [ymgyngoriad](#) rhwng mis Gorffennaf a mis Hydref 2023. Cafodd yr ymgynghoriad dros 1,300 o ymatebion.

Mae'r canfyddiadau, y dystiolaeth a'r safbwyntiau a gasglwyd yn ystod y cyfnod hwn wedi llywio datblygiad y cynllun terfynol.

Bydd y ddogfen hon yn cynnwys:

- themâu o'r ymatebion i'r ymgynghoriad
- crynodeb o'r ymatebion i'r cynigion a gynhwyswyd yn yr ymgynghoriad
- y camau gweithredu terfynol a gymerir yn y Cynllun Gweithredu ar Sail Anabledd

Mae'r cynllun hwn yn cael ei gyhoeddi ochr yn ochr ag [adroddiad annibynnol sy'n crynhoi canfyddiadau o'r ymgynghoriad](#).

Dalgyrch daearyddol

Mae'r cynllun gweithredu hwn wedi'i lunio gan Lywodraeth y DU. Rydym yn cydnabod y gallai penderfyniadau a wneir gan Lywodraeth y DU effeithio ar fywydau pobl anabl ledled y DU, lle nad yw polisi wedi'i ddatganoli.

Mae llawer o'r meysydd polisi sy'n berthnasol i'r cynllun hwn wedi'u datganoli. Mae datganoli yn cydnabod gwerth polisïau o'r fath yn cael eu teilwra i anghenion a dymuniadau penodol y bobl ym mhob rhan o'r DU. Rydym yn cydnabod ac yn dathlu'r amrywiaeth o ddulliau a ddilynir ar draws Cymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon ar faterion sydd wedi'u datganoli.

Mae'r cynllun gweithredu hwn yn parchu cytundebau datganoli. Bydd camau a nodir yn parchu cytundebau datganoli yn cael eu gweithredu yn unig yn y gwledydd lle mae cytundebau datganoli yn datgan bod Llywodraeth y DU yn cadw perchnogaeth o'r mater.

Manylion cyswllt

Mae'r adroddiad ar gael yn <https://www.gov.uk/government/publications/disability-action-plan>.

Gellir cael rhagor o gopiau o'r adroddiad hwn a'r papur ymgynghori yn y cyfeiriad e-bost neu bost isod:

E-bost: disabilityactionplan@cabinetoffice.gov.uk

Cyfeiriad post:

Disability Action Plan team, Disability Unit, Cabinet Office
4th Floor, Home Zone 6
1 Horse Guards Road
Llundain/London, SW1A 2HQ

Ffôn: 08081756420

Me fformatau eraill o'r cynllun ar gael yn

<https://www.gov.uk/government/publications/disability-action-plan>, and include:

- fideo sgrin lawn BSL
- Cyfieithiad Cymraeg
- Hawdd ei ddeall
- print mawr
- PDF a HTML y gellir eu gweld dros y we
- braille
- copi caled
- ffeil sain

Gallwch ofyn am Braille neu gopiau caled drwy e-bostio:

disabilityactionplan@cabinetoffice.gov.uk

Cwynion neu sylwadau

Os oes gennych unrhyw gŵynion neu sylwadau am y broses ymgynghori cysylltwch â Swyddfa'r Cabinet yn y cyfeiriad uchod.

Y prif themâu yn adborth pobl

Disgrifiodd [Cynllun Gweithredu ar gyfer Anabledd 2023 i 2024: dogfen ymgynghori](#) (cyhoeddwyd 18 Gorffennaf 2023):

- waith a oedd eisoes ar y gweill neu a gwblhawyd ar draws y llywodraeth dros y 12 mis diwethaf
- gwaith a gynlluniwyd ym mhob un o adrannau Llywodraeth y DU yn ystod y 18 mis nesaf a thu hwnt
- 12 maes gweithredu arfaethedig mewn 4 categori eang:
 - gwella cynhwysiant anabledd ym mholisiâu'r llywodraeth bresennol
 - camau gweithredu newydd sy'n canolbwyntio ar anghenion penodol pobl anabl
 - gwella cydweithio trawslywodraethol
 - cryfhau'r sylfaen dystiolaeth

Yn olaf, gofynnodd yr ymgynghoriad am:

- farn pobl am y cynlluniau cyfan
- awgrymiadau ar gyfer camau eraill y dylai'r llywodraeth eu hystyried i wella bywydau pobl anabl

Cynhaliwyd yr ymgynghoriad rhwng 18 Gorffennaf a 6 Hydref 2023 ac roedd ar gael mewn amrywiaeth o fformatau hygyrch. Derbyniwyd ymatebion drwy e-bost, post, ffôn ac arolwg ar-lein. Casglwyd canfyddiadau a thystiolaeth hefyd trwy gyfres o ddiwyddiadau a chyfarfodydd yn ystod y cyfnod ymgynghori.

Mae'r bennod hon yn crynhoi'r 7 prif thema yn yr ymatebion i'r cwestiynau ymgynghori. Mae'n tynnu sylw at y prif feysydd polisi y nododd pobl fod angen rhoi sylw iddynt gan Lywodraeth y DU. Mae'r crynodeb hwn yn tynnu ar [adroddiad canfyddiadau annibynnol y Cynllun Gweithredu ar Anabledd](#), yn ogystal â gwybodaeth a gasglwyd mewn diwyddiadau a chyfarfodydd a gynhaliwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori.

Themâu ar draws yr ymgynghoriad

Canfuom 7 thema a oedd yn rhedeg trwy ymatebion pobl i'r ymgynghoriad. Roedd y rhain yn arbennig o weladwy mewn ymatebion i'r cwestiwn yn gofyn am farn ar y cynllun gweithredu arfaethedig yn ei gyfanrwydd. Rydym wedi diwygio ein cynigion yn unol â'r themâu hyn lle bynnag y bo modd. Mae hyn wedi arwain at bedwar maes gweithredu newydd. Mae'r themâu hefyd wedi ein helpu i lunio sut rydym yn bwriadu cyflawni'r cynigion a wnaethom yn yr ymgynghoriad.

1. Dylai polisiâu gael eu llywio gan brofiadau pobl anabl

12 Cynllun Gweithredu Anabledd

Amlygodd yr ymatebwyr yr angen i gynnwys pobl anabl wrth ddatblygu a gweithredu polisiau. Dywedon nhw fod rhagor o ystyriaeth o brofiadau pobl anabl yn hanfodol wrth gynnal ymchwil, datblygu polisi a darparu gwasanaeth.

O'r herwydd, rydym wedi diwygio rhai camau gweithredu i nodi'n gliriach sut y byddwn yn sicrhau bod lleisiau pobl anabl a phrofiadau pobl anabl yn cael eu cynyddu yn y Cynllun Gweithredu ar Anabledd.

2. Camau gweithredu clir, mesuradwy, gydag atebolrwydd clir

Dyweddodd pobl yn gyson pa mor bwysig oedd hi fod y cynllun gweithredu yn cynnwys camau gweithredu clir a mesuradwy. Dywedon nhw y dylai atebolrwydd ac amserlenni fod yn glir, a dulliau wedi'u canoli a'u cydgysylltu.

O ganlyniad, rydym wedi gwneud gweithredoedd yn fwy penodol a choncrit lle bo hynny'n bosibl, gan ganiatáu atebolrwydd helaethach. Rydym hefyd wedi cyflwyno camau newydd i roi'r wybodaeth ddiweddaraf am gynnydd ar ôl 6 a 12 mis.

3. Ystyried amgylchiadau ariannol pobl anabl a chostau byw

Cododd yr ymatebwyr fater amgylchiadau ariannol pobl anabl, yn enwedig yng nghydestun costau byw. Fe wnaethant dynnu sylw at feysydd lle roedd costau cynyddol yn effeithio'n arbennig ar bobl anabl. Gofynnwn nhw hefyd am dulliau symlach o gael cymorth ariannol.

Mae'r llywodraeth eisoes yn gwneud gwaith ar hyn y tu allan i'r Cynllun Gweithredu ar Anabledd. Ond rydym hefyd wedi diwygio'r cynllun lle bo hynny'n bosibl i ystyried y canfyddiadau hyn. Er enghraifft, drwy:

- Ddod â gwybodaeth at ei gilydd am amrywiaeth o wasanaethau i'w defnyddio gan deuluoedd ag aelodau anabl
- gan ychwanegu maes gweithredu newydd ar effaith costau byw ar bobl anabl

4. Digion o arian ar gyfer camau gweithredu penodol

Roedd ymatebion i'r ymgynghoriad yn aml yn crybwyll bod angen cyllid digonol ar bolisiau yn y cynllun gweithredu. Yn gysylltiedig, dywedodd ymatebwyr y gallai cynyddu cyllid ar gyfer gwasanaethau ddatrys llawer o faterion sy'n wynebu pobl anabl.

Mae'r holl gamau gweithredu o fewn y cynllun hwn wedi'u cynnwys yn dilyn asesiadau o ba mor ymarferol y maent i'w cwblhau.

5. Sicrhau bod yr holl bobl anabl yn cael eu cynnwys

Dyweddodd llawer o'r ymatebwyr fod angen llunio polisiau i gydnabod ac ymateb i brofiadau ac anghenion amrywiol pobl anabl. Roedd angen penodol i ystyried amrediad llawn o fathau o nam, gan gynnwys anabledau anweladwy neu anabledau dysgu.

Felly, mae camau gweithredu o fewn y cynllun hwn yn ystyried amrediad llawn o namau. Bydd cynnwys ac ystyried anghenion amrediad eang o bobl anabl yn rhagweithiol, ag amrediad eang o namau, yn cefnogi dulliau mwy cynhwysol.

6. Cyfathrebu'n well mewn modd hygyrch am wasanaethau ac adnoddau'r llywodraeth

Amlygodd yr ymatebwyr yn gyson yr angen am wybodaeth a chyfathrebu gwell a hygyrch gan y llywodraeth. Roedd tystiolaeth glir hefyd nad oedd llawer o bobl yn ymwybodol o waith sydd eisoes ar y gweill. Dangosodd ymatebion eraill yr angen i ddarparu gwybodaeth mewn ffyrdd y mae amrediad eang o bobl anabl yn eu canfod yn hygyrch.

O ganlyniad, rydym wedi cynnwys gweithred newydd ar gyfathrebiadau ac adnoddau hygyrch, cynhwysol. Mae'r ymrwymiad hwn yn cael ei arwain o'r brig, gyda Rhif 10 yn gwneud ymrwymadau newydd i gynyddu'r defnydd o laith Arwyddion Prydain (BSL) ymhellach. Mae hyn yn cyd-fynd â gwaith ehangach gyda Gwasanaeth Cyfathrebu'r Llywodraeth a'n rhwydweithiau ar draws y llywodraeth i:

- gynyddu'r defnydd o fformatau amgen lle mae'n fwyaf priodol
- gwneud gwybodaeth yn fwy hygyrch
- cynyddu ac adrodd ar ddefnyddio BSL yng nghyfathrebiadau llywodraeth ganolog

7. Cyfle cyfartal i bobl anabl a phobl nad ydynt yn anabl

Cefnogodd ymatebwyr fesurau a fyddai'n cynyddu cydraddoldeb i bobl anabl ar draws pob rhan o fywyd. Canolbwyntiodd llawer ar yr angen am gynhwysiant a hygyrchedd i gael eu 'cynllunio i mewn' o'r cychwyn. Amlygodd rhai feysydd posibl hefyd i gefnogi hawliau pobl anabl yn well trwy newid neu orfodi deddfwriaeth.

Ym mhob maes gweithredu, rydym wedi ystyried sut y gallwn ni:

- ddod â phrofiad pobl anabl i galon y gwaith o lunio polisiau a gweithredu
- ymgorffori dyluniad cynhwysol

Lle mae gwaith eisoes ar y gweill, rydym yn gweithio gyda'r timau perthnasol i ddod â phobl anabl i mewn i'r sgwrs ar adegau strategol ar gyfer yr effaith fwyaf. Bydd hyn yn helpu i sicrhau bod camau gweithredu o fewn y cynllun hwn yn arwain at welliannau gwirioneddol mewn cydraddoldeb i bobl anabl.

I gael esboniad llawnach o'r themâu hyn, canfyddwch y [dadansoddiad annibynnol o ymgynghoriad y Cynllun Gweithredu Anabledd](#), a gyhoeddwyd ar GOV.UK.

Barn ar y Cynllun Gweithredu Anabledd cyffredinol

Roedd y ddau gwestiwn olaf yn yr ymgynghoriad yn gofyn i bobl:

- am eu barn am y cynllun arfaethedig yn ei gyfanrwydd
- pa gamau eraill y credent y dylai Llywodraeth y DU eu hystyried

Yn gyffredinol, cytunodd yr ymatebwyr y dylid bwrw ymlaen â'r camau a nodir yn y ddogfen ymgynghori. Rhoddodd llawer o bobl ganfyddiadau hanfodol sydd wedi bwydo i mewn i'r themâu a nodwyd uchod ac a ddefnyddiwyd i ddatblygu'r cynigion terfynol ymhellach, ac i awgrymu sawl maes gweithredu newydd.

Beirniadodd llawer o'r ymatebwyr ffocws tymor byr y cynllun, gan dynnu sylw at yr angen am weithredu tymor hwy.

14 Cynllun Gweithredu Anabledd

Fodd bynnag, dim ond un ffordd y mae'r llywodraeth yn gweithredu i wella bywydau pobl anabl yw'r Cynllun Gweithredu ar Anabledd. Nod y cynllun gweithredu yw nodi camau gweithredu ar unwaith y gellir eu cyflawni cyn diwedd y Senedd hon, neu a all wneud cynnydd sylweddol o fewn y cyfnod hwnnw tuag at nod tymor hwy. Mae'r cynllun gweithredu hwn yn cyd-fynd ac yn ategu:

- y [Strategaeth Anabledd Genedlaethol](#)
- diwygiadau ehangach ar draws y llywodraeth (fel y nodir ym Mhenodau 2 a 3 o [ddogfen ymgynghori y Cynllun Gweithredu Anabledd](#))

Mae llawer o'r meysydd a amlygir gan ymatebwyr lle mae angen gweithredu tymor hwy eisoes yn cael sylw neu'n cael eu hystyried naill ai drwy waith sy'n cael ei wneud mewn adrannau eraill y llywodraeth neu drwy [weithredu'r Strategaeth Anabledd Genedlaethol](#). Felly, mae ymatebion i'r ymgynghoriad sy'n ymwneud â'r meysydd hyn wedi'u rhannu ag adrannau perthnasol y llywodraeth fel y gellir ystyried y canfyddiadau hynny wrth i'r rhaglenni diwygio tymor hwy hynny gael eu datblygu.

Roedd y meysydd hyn yn cynnwys: hygyrchedd mewn trafnidiaeth a'r amgylchedd adeiledig, cymorth ariannol, cyflogaeth a chymorth yn y gweithle, iechyd a gofal cymdeithasol, cymorth anffurfiol, addysg, a deddfwriaeth sy'n gysylltiedig ag anabledd neu hygyrchedd.

Er enghraifft, o fewn y maes cyflogaeth, amlygodd nifer o ymatebwyr a mynychwyr digwyddiadau ymgynghori y Siarter Cyflogaeth Anabledd. Mae sawl ymrwymiad yn y Strategaeth Anabledd Genedlaethol yn ymwneud yn agos â'r siarter, gan gynnwys ymrwymiad yr UA i gyhoeddi canfyddiadau ymgynghoriad a'r camau nesaf ar [Adrodd ar y Gweithlu Anabledd](#). Felly, nid yw gweithredu yn y maes hwn wedi'i gynnwys yn y cynllun gweithredu hwn, ond mae'n cael ei ddatblygu drwy waith parhaus arall. Am drosolwg llawnach o waith Llywodraeth y DU i gefnogi pobl anabl yn well, gweler penodau 2 a 3 o [ddogfen ymgynghori'r Cynllun Gweithredu ar Anabledd](#) a'r [Strategaeth Anabledd Genedlaethol](#).

Meysydd gweithredu

Mae'r bennod hon yn nodi'r camau y bydd y llywodraeth yn bwrw ymlaen â nhw gyda phobl anabl, eu sefydliadau, ac adrannau eraill y llywodraeth a darparwyr gwasanaethau cyhoeddus.

Mae'r camau hyn yn ystyried canfyddiadau'r ymgynghoriad, gan ddefnyddio gwybodaeth a gasglwyd drwy ymatebion ysgrifenedig (gweler [adroddiad canfyddiadau annibynnol y Cynllun Gweithredu Anabledd](#)) a nifer o ddigwyddiadau a gweithgarwch ymgysylltu. Rydym wedi diwygio neu ddileu rhai o'r cynigion yn yr ymgynghoriad, ac wedi ychwanegu sawl cynnig newydd.

Mae'r UA wedi ymrwymo i weithio gyda phobl anabl, eu sefydliadau a phartneriaid eraill yn y flwyddyn i ddod.

Cynorthwyo pobl anabl sydd eisiau cael eu hethol i swydd gyhoeddus

Pobl anabl yw 22% o'r boblogaeth ond maent heb gynrychiolaeth ddigonol mewn bywyd gwleidyddol a chyhoeddus. Mae'n bwysig bod pobl mewn rolau etholedig yn gynrychioliadol o'r bobl a'r cymunedau y maent yn eu gwasanaethu. Mae hefyd yn bwysig bod pobl anabl yn eu gweld eu hunain yn cael eu cynrychioli ar y lefelau uchaf o fywyd cyhoeddus. Dylid cynorthwyo pobl anabl i gael mynediad i swydd gyhoeddus ac aros ynddi. Amlygwyd yr angen am atebion hirdymor mewn ymchwil a chan lawer o randdeiliaid, gan gynnwys [Grŵp Gweithredu Canmlwyddiant Menywod Anabl mewn Gwleidyddiaeth](#). Ateggodd canfyddiadau ein hymgyngoriad yr angen hwn.

Mae'r costau ychwanegol sy'n gysylltiedig ag anabledd yn rhwystr sylweddol i rai ymgeiswyr ac ymgeiswyr posibl am swydd etholedig. Mae gan bleidiau gwleidyddol ddyletswydd i ddarparu addasiadau rhesymol o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Darparodd y llywodraeth rywfaint o gymorth ariannol yn y gorffennol, megis y [Gronfa Mynediad at Swyddi Etholedig](#), a oedd yn rhedeg rhwng 2012 a 2015. Er bod y cyllid hwn yn rhoi cymorth gwerthfawr i rai ymgeiswyr anabl, mae angen atebion mwy effeithiol a thymor hir.

Yn yr ymgynghoriad, cynigiodd yr UA adolygu'r cyllid sydd ar gael ar gyfer addasiadau rhesymol i ymgeiswyr anabl. Nod hyn fyddai wedi bod adnabod atebion tymor hir. Cynigiodd yr UA hefyd sefydlu tudalen we GOV.UK i gyfeirio canllawiau a hyfforddiant.

Crynodeb o ganfyddiadau'r ymgynghoriad

Roedd 92% o'r ymatebion ysgrifenedig yn cytuno y dylai'r llywodraeth gynorthwyo pobl anabl yn well i gael mynediad i swydd etholedig. Mewn digwyddiadau ymgynghori, dywedodd arbenigwyr anabl bod angen cymorth ariannol canolog. Awgrymwyd bod angen yr arian hwn cyn gynted â phosibl. Gwnaed awgrymiadau hefyd ynghylch sut y gellid cynllunio cronfa newydd.

Mae pwysigrwydd cynyddu cynrychiolaeth pobl anabl mewn swydd etholedig yn amlwg. Mae'r rhwystrau ariannol a hygyrchedd hefyd yn amlwg. Drwy'r ymgynghoriad hwn rydym wedi clywed nad yw'r dull presennol yn darparu'r cymorth ariannol sydd ei angen ar rai ymgeiswyr anabl. Rydym hefyd wedi clywed gan bobl sydd wedi sefyll neu wedi cael eu hethol i'r swydd nad aeth ein cynnig yn bell nac yn ddigon cyflym.

16 Cynllun Gweithredu Anabledd

Roedd yr ymatebion i'r cynnig i greu hyb ar-lein yn ffafriol, at ei gilydd. Fodd bynnag, nid oedd rhai ymatebwyr yn credu bod hyn yn flaenoriaeth. Amlygodd y rhan fwyaf o'r ymatebwyr yr angen i unrhyw ganolfan newydd fod yn hygyrch. Roedd hyn yn cynnwys darparu opsiynau nad oeddent yn rhai digidol i bobl sydd â llythrennedd digidol isel neu ddim mynediad i'r rhyngwrdd. Amlygodd ymatebion i'r ymgynghoriad hefyd yr angen i sicrhau bod gweithleoedd ar gyfer y rhai sy'n cael eu hethol i swydd gyhoeddus yn hygyrch, a bod pobl anabl mewn swydd etholedig yn cael y cymorth a'r hyblygrwydd sydd eu hangen arnynt ar ôl iddynt gael eu hethol.

Mewn digwyddiadau ymgynghori yn benodol, dywedodd y rhai a oedd yn bresennol y dylai camau i wneud gweithleoedd, adeiladau a phrosesau yn fwy hygyrch gael blaenoriaeth, ochr yn ochr â gwaith i sefydlu cronfa.

Nid yw gwella cynrychiolaeth pobl anabl mewn swydd etholedig yn ymwneud â chynorthwyo pobl anabl i gael eu hethol yn unig. Mae hefyd yn hanfodol sicrhau bod pobl anabl yn cael eu cynorthwyo'n briodol i aros yn y swydd. Mae hyn yn berthnasol i'r rhai a oedd eisoes yn anabl pan gawsant eu hethol, ac i'r rhai a ddaeth yn anabl wedyn.

Mae Strategaeth Cynhwysiant ac Amrywiaeth 2023-27 Tŷ'r Cyffredin a'r Gwasanaeth Digidol Seneddol yn cynnwys cynlluniau ar gyfer gwelliannau dros y pedair blynedd nesaf. 1 o'i 3 maes ffocws allweddol yw 'Gwella Mynediad'. Mae'r maes hwn yn cynnwys 3 cham:

- gwella hygyrchedd corfforol
- cryfhau'r ffocws ar hygyrchedd digidol
- cryfhau hyder a chymhwysedd anabledd wrth ddarparu gwasanaethau i gydweithwyr a chwsmeriaid

Mae gwaith i wneud y gwelliannau hyn eisoes wedi dechrau.

Mae gwaith ar y lefel leol yn mynd rhagddo drwy'r Adran Codi'r Gwastad, Tai a Chymunedau (DLUHC). Cyllidodd DLUHC y Gymdeithas Llywodraeth Leol i redeg rhaglen i gynyddu cynrychiolaeth pobl anabl mewn gwleidyddiaeth leol. Mae hyn yn cynnwys y canlynol:

- ymgyrch i ddenu rhagor o ymgeiswyr anabl
- rhaglen arweinyddiaeth cynghorwyr anabl
- hyfforddiant un i un ar gyfer cynghorwyr anabl

Yn ogystal â chynorthwyo Tŷ'r Cyffredin, bydd yr UA yn dechrau gweithio i ddylunio ffordd newydd o ddarparu cyllid i bobl anabl sy'n chwilio am swydd etholedig. Bydd hyn yn helpu i sefydlu dull newydd, hirdymor o helpu â'r costau ariannol ychwanegol sy'n gysylltiedig ag anabledd wrth sefyll am swydd etholedig. Ni fyddwn yn datblygu canolfan wybodaeth dros y flwyddyn i ddod, ond byddwn yn adolygu'r achos dros hyn yn y tymor hwy.

Yn y cyfamser, tra bydd y gwaith hwn yn mynd rhagddo, bydd yr UA yn datblygu ac yn cyhoeddi canllawiau newydd erbyn haf 2024 ar sut y gall pleidiau gwleidyddol a chyrrff cyhoeddus etholedig gynorthwyo ymgeiswyr anabl orau, gan dynnu ar wersi o waith y Gymdeithas Llywodraeth Leol yn y maes hwn a ffynonellau eraill. Bydd hyn yn helpu i wella cymorth yn y tymor byr wrth i ni sefydlu dull hirdymor newydd.

Ynghyd â'r gwaith sydd eisoes yn digwydd ar lefel leol, bydd y camau hyn yn cynorthwyo recriwtio a chadw pobl anabl mewn swydd etholedig.

Cam Gweithredu 1: bydd yr UA yn gweithio gyda phobl anabl i ddylunio ffordd newydd o ddarparu cymorth ariannol i bobl anabl gael mynediad i swydd etholedig. Bydd hyn yn cael ei gyflwyno yn 2025.

Byddwn yn gweithio ar y cyd â phobl anabl sydd ag amrywiaeth o brofiad o swydd etholedig. Byddwn yn sicrhau cynrychiolaeth amrywiol ar draws mathau o namau a chefnidiroedd.

Cam Gweithredu 2: yn gam cyntaf, bydd yr UA yn datblygu ac yn cyhoeddi canllawiau newydd erbyn haf 2024 ar sut y gall pleidiau gwleidyddol a chyrrff cyhoeddus etholedig gefnogi ymgeiswyr anabl orau, gan dynnu ar wersi o waith y Gymdeithas Llywodraeth Leol yn y maes hwn a ffynonellau eraill.

Cam Gweithredu 3: bydd yr UA yn gweithio ochr yn ochr â Thŷ'r Cyffredin i gefnogi gweithredu camau sy'n gysylltiedig ag anabledd lle bo hynny'n bosibl.

Cynnwys anghenion pobl anabl mewn cynllunio ar gyfer argyfwng a chydnerthedd

Gwneir gwaith cynllunio ar gyfer argyfwng a chydnerthedd i sicrhau bod cynlluniau ar waith i ymdrin â:

- digwyddiadau tywydd eithafol megis llifogydd
- amhariadau mawr i seilwaith cenedlaethol fel toriadau pŵer sylweddol
- argyfyngau eraill megis y pandemig coronafeirws (COVID-19)

Mae'r gwaith cynllunio hwn yn helpu sefydliadau a llywodraethau i leihau niwed yn y sefyllfaoedd anodd hyn. Ei nod yw paratoi ar gyfer y mathau hyn o risgiau a helpu i fynd i'r afael â heriau cyn iddyn nhw ddod yn faterion peryglus. Mae hefyd yn ceisio sicrhau bod pawb sy'n gallu yn gweithredu mewn argyfyngau i'w helpu eu hunain neu eraill.

Mae ymchwil yn dangos y gall pobl anabl brofi sefyllfaoedd argyfwng yn wahanol. Mae adrannau'r llywodraeth eisoes yn ystyried anghenion pobl anabl wrth gynllunio ar gyfer argyfwng a chydnerthedd, yn unol â Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus. Ond mae pobl anabl a rhanddeiliaid yn dweud nad yw eu hanghenion yn cael eu hystyried yn llawn o hyd. Mae canfyddiadau ein hymgyngghoriad yn cadarnhau bod y farn hon yn eang.

Yn yr ymgynghoriad, cynigiodd yr UA helpu i wneud i gynllunio a chydnerthedd brys weithio'n fwy cynhwysol. Byddai'n gwneud hyn drwy ymgysylltu'n well â sefydliadau pobl anabl (DPOs). Byddai hyn yn helpu lleisiau pobl anabl i gael eu clywed yn gliriach.

Crynodeb o ganfyddiadau'r ymgynghoriad

Roedd y gefnogaeth i'r cynnig hwn gyda'r uchaf ymhlith unigolion a sefydliadau. Roedd 96% o'r ymatebwyr yn cytuno â hyn. Amlygodd yr ymatebwyr bwysigrwydd sicrhau bod buddiannau pobl anabl yn cael eu hadlewyrchu'n briodol wrth gynllunio ar gyfer argyfwng a chydnerthedd. Fe wnaethon nhw hefyd alw am gamau ymarferol yn seiliedig ar brofiadau pobl anabl. Dywedodd pobl mewn digwyddiadau ymgynghori nad oedd gwybodaeth iechyd

18 Cynllun Gweithredu Anabledd

y cyhoedd a chynllunio brys yn hygyrch i bob person anabl. Roeddent hefyd yn pryderu am y diffyg canllawiau cenedlaethol cyson ar safonau gofynnol i awdurdodau lleol i sicrhau bod cynlluniau'n cynnwys pobl anabl.

Galwodd yr ymatebwyr am ragor o gydnabyddiaeth o anghenion penodol pobl anabl. Fe wnaethant bwysleisio na ddylai cynllunio argyfwng sy'n cynnwys anabledd fod yn ôl-ystyriaeth. Yn hytrach, dylai ddysgu o ddigwyddiadau blaenorol megis pandemig COVID-19 a thân Tŵr Grenfell. Yn ystod y pandemig, gan gynnwys yn ystod cyfnodau'r cyfyngiadau symud, roedd llawer o bobl anabl yn teimlo bod mynediad at wybodaeth iechyd y cyhoedd, gofal iechyd, meddyginiaethau a hanfodion eraill wedi gwaethygu iddyn nhw.

Dywedodd yr ymatebwyr y dylai fod gwell amddiffyniad i bobl anabl mewn argyfyngau yn y dyfodol. Fe wnaethon nhw argymhell cymorth a phrotocolau gorfodol cynyddol. Ymhlith yr enghreifftiau a awgrymir mae larymau tân sydd ag arddangosiadau gweledol, arwyddion cyffwrdd i fannau ymadael, a chynlluniau ymadael sy'n cynnwys pobl anabl. Roedd yr angen am fwy o gynhwysiant anabledd mewn gwaith cynllunio lleol a chenedlaethol yn thema gref arall. Awgrymodd rhai ymatebwyr hefyd ddiweddarau canllawiau'r DU i ddilyn y canllawiau rhyngwladol presennol.

Felly bydd yr UA yn gweithio gyda thimau argyfwng a chydnerthedd y llywodraeth i wneud eu cynllunio yn fwy cynhwysol i bobl anabl.

Cam Gweithredu 4: bydd Cyfarwyddiaeth Cydnerthedd Swyddfa'r Cabinet yn sicrhau bod profiadau pobl anabl yn cael eu hadlewyrchu wrth gynllunio cydnerthedd. Bydd yn gwneud hyn drwy wahodd cynrychiolydd sefydliad pobl anabl i fynychu Fforwm Cydnerthedd y DU.

Byddwn hefyd yn galluogi pobl anabl (drwy DPOs a chynrychiolwyr anabledd eraill ar draws mathau o namau) i gyfrannu at ganllawiau Llywodraeth y DU i Fforymau Cydnerthedd (LRFs) ar gynorthwyo pobl 'agored i niwed' mewn argyfwng.

Cam Gweithredu 5: bydd yr UA yn adeiladu perthnasoedd â chynllunwyr argyfwng a chydnerthedd ar draws llywodraeth. Bydd hyn yn helpu i gryfhau gwybodaeth a dealltwriaeth o arferion sy'n gynhwysol o ran anabledd mewn gwaith argyfwng a chydnerthedd.

Cam Gweithredu 6: bydd y Gweinidog Pobl Anabl, Iechyd a Gwaith yn arwain trafodaeth â'r Hyrwyddwyr Anabledd Gweinidogol ar bwysigrwydd cyfathrebu hygyrch. Maes ffocws fydd gwella cyfathrebu a gwybodaeth hygyrch am gydnerthedd ac argyfyngau.

Cynnwys anghenion pobl anabl mewn polisïau sy'n gysylltiedig â'r hinsawdd

Mae'r llywodraeth wedi ymrwymo i gyrraedd sero net erbyn 2050. Mae angen i ni sicrhau bod gwaith i gyrraedd y targed hwn yn adlewyrchu anghenion pobl anabl. Er enghraifft, mae Parthau Aer Glân (CAZ) newydd a'r Parth Allyriadau Isel Iawn (ULEZ) wedi effeithio ar fywydau rhai pobl anabl, gan eu hatal rhag teithio'n hawdd i'r gwaith, ysbyty, ysgol neu weithgareddau hamdden, ac arwain at rai pobl anabl yn teimlo eu bod wedi'u heithrio o ganol dinasoedd ac ar draws Llundain.

Mae hefyd yn bwysig bod anghenion pobl anabl yn cael eu cydbwysu'n llawn wrth greu cynlluniau o'r fath. Mae'r DU yn gartref i academyddion ac arbenigwyr blaenllaw ym maes gweithredu yn yr hinsawdd a chynhwysiant anabledd ac mae angen, sydd wedi'i gadarnhau gan ganfyddiadau'r ymgynghoriad, am ragor o weithredu yn y maes hwn.

Mae twf mewn diwydiannau gwyrdd yn cynnig cyfleoedd ar gyfer rhagor o swyddi. Mae llywodraeth y DU yn cefnogi argymhelliad y Tasglu Swyddi Gwyrdd y dylai diwydiant flaenoriaethu sicrhau bod pobl o bob cefndir yn gallu gweithio mewn swyddi gwyrdd, gan adeiladu ar arfer da sy'n bodoli eisoes.

Yn rhan o waith y Grŵp Cyflawni Swyddi Gwyrdd, mae'r llywodraeth, diwydiant, y byd academiaidd ac eraill yn gweithio i gytuno ar gyfres o gamau gweithredu a fydd yn cael eu cynnwys yn y Cynllun Swyddi Gwyrdd, a gyhoeddir yn hanner cyntaf 2024. Ymhlith camau gweithredu ehangach, bydd hyn yn cynnwys ystyried sut i gynorthwyo rhagor o bobl anabl i ddod â'u profiad i'r gweithlu gwyrdd.

Yn [natganiad haf y Grŵp Cyflawni Swyddi Gwyrdd a'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen y Gweithlu Pŵer a Rhwydweithiau](#) ym mis Gorffennaf 2023, ymrwymodd yr Adran Gwaith a Phensiynau y byddai'n gweithio gyda diwydiant yn ystod 2023 i 24 i fapio ymgysylltiad y sector ag, er enghraifft, y cynllun Hyderus o ran Anabledd a chyfleoedd eraill, i nodi a gweithredu lle mae angen gwelliannau o ran gwelededd.

Yn yr ymgynghoriad, nododd y llywodraeth gynigion i sicrhau bod polisiau sy'n gysylltiedig â'r hinsawdd yn ystyried anghenion pobl anabl yn well.

Crynodeb o ganfyddiadau'r ymgynghoriad

Roedd tua 83% o ymatebwyr yr ymgynghoriad yn cytuno â'r cynnig hwn. Roedd pobl mewn digwyddiadau ymgynghori o'r farn bod strategaethau hinsawdd cenedlaethol a gweithredu hinsawdd lleol wedi methu â chynnwys pobl anabl. Roedd eu hargymhellion yn cynnwys:

- gwneud gwell cysylltiadau rhwng pobl sy'n gweithio ar faterion hinsawdd a chyfiawnder cymdeithasol
- gwneud materion cymhleth yn ymwneud â gweithredu yn yr hinsawdd yn fwy hygyrch i wahanol gynulleidfaoedd

Tynnwyd sylw hefyd at fylchau data ac ymchwil. Mae'r rhain yn ei gwneud hi'n anoddach deall neu leihau effaith newid hinsawdd ar bobl anabl.

Amlygodd yr ymatebion nifer o faterion pwysig, gan gynnwys:

- trafndiaeth gyhoeddus a phreifat hygyrch
- cerbydau trydan hygyrch a phwyntiau gwefru
- eithriadau o ULEZ a CAZ ar gyfer deiliaid Bathodyn Glas
- prosesau ailgylchu hygyrch ac anwahaniaethol
- tai wedi'u hinswleiddio a'u hawyru'n dda i bobl anabl

Mae materion eraill a amlygwyd mewn ymatebion i'r ymgynghoriad yn cynnwys:

- y costau ychwanegol sy'n gysylltiedig ag addasiadau i'r hinsawdd, a allai effeithio ar bobl anabl yn fwy na phobl nad ydynt yn anabl
- pwysigrwydd profiad pobl anabl mewn gwaith cynllunio hinsawdd ar draws y llywodraeth
- yr angen am gyfathrebiadau a gwybodaeth hygyrch, ddi-jargon am addasiadau hinsawdd

20 Cynllun Gweithredu Anabledd

Dywedodd cyfran uchel o'r ymatebwyr fod y seilwaith ar gyfer cerbydau trydan yn anhygyrch. Mae'r Swyddfa Cerbydau Allyriadau Sero (OZEV) yn gweithio i sicrhau bod seilwaith gwefru yn cynorthwyo cynyddu cyfran y ceir trydan yn y DU. Mae hyn yn cynnwys gweithio gyda diwydiant a phartion eraill i weithredu'r Safon sydd ar Gael i'r Cyhoedd 1899 yn effeithiol ar gyfer gwefru cerbydau trydan hygyrch cyhoeddus. I gynorthwyo hyn, mae adolygiad o'r safon a'r cynnydd ar weithredu yn cael ei gychwyn gan y Sefydliad Safonau Prydeinig (BSI) ym mis Rhagfyr 2023, â chefnogaeth OZEV a Motability, a fydd yn adrodd yng nghanol 2025 â'i argymhellion.

Felly, bydd yr UA yn gweithio ar gamau i gynyddu cynhwysiant anabledd wrth addasu i'r hinsawdd a chamau lliniaru gweithredu. Bydd hyn yn ategu'r gwaith sydd eisoes ar y gweill.

Cam Gweithredu 7: bydd yr UA yn archwilio sut i sicrhau bod ULEZ a CAZ yn ystyried anghenion pobl anabl yn well. Bydd yn gwneud hyn ynghyd â phobl anabl, arbenigwyr eraill ac adrannau perthnasol y llywodraeth.

Cam Gweithredu 8: bydd yr UA yn dod ag academyddion, pobl anabl a'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau at ei gilydd ar gyfer cynhadledd ar addasu i'r hinsawdd ac anabledd.

Cam Gweithredu 9: bydd yr UA yn gweithio'n agos gyda thimau strategol ar draws y llywodraeth genedlaethol i gynyddu ymwybyddiaeth o gynhwysiant anabledd mewn polisiau presennol.

Bydd hyn yn cynnwys timau o fewn Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig a'r Swyddfa Dramor, y Gymanwlad a Datblygu.

Cam Gweithredu 10: bydd yr UA yn cynnal dadansoddiad systematig i ddeall yn well yr wybodaeth a'r data sydd eu hangen ar lunwyr polisi a phobl anabl i wneud addasiadau i'r hinsawdd yn gynhwysol.

Yn rhan o hyn, bydd yr UA yn chwilio am gyfleoedd i lenwi bylchau data a gwybodaeth, a sicrhau bod data ar gael ac yn fwy hygyrch.

Cam Gweithredu 11: bydd yr UA yn sefydlu panel profiad pobl anabl ar gyfer 2024 i gefnogi'r gwaith trawslywodraethol (cam gweithredu 9) a datblygu ymchwil (cam gweithredu 10). Bydd y panel yn cynnwys pobl ag amrediad o fathau a phrofiadau o namau, ac o wahanol leoliadau.

Gwella gwybodaeth a chanlyniadau i deuluoedd lle mae rhywun yn anabl

Mae ymchwil yn dangos bod gan blant anabl a phlant sydd ag anghenion addysgol arbennig (AAA) risg uwch o brofiadau negyddol sy'n effeithio ar eu llesiant a'u cyfleoedd drwy gydol eu bywydau. Ychydig iawn o ddata sydd ar brofiadau rhieni anabl, felly roeddem am ddysgu rhagor am y rhain drwy'r ymgynghoriad. Wedyn gallem ni adnabod camau defnyddiol i fynd i'r afael â nhw.

Gall teuluoedd lle mae rhywun yn anabl wynebu heriau gwahanol iawn yn dibynnu a yw aelod o'r teulu yn cael ei eni â nam, neu'n dod yn anabl yn ddiweddarach yn ystod plentyndod, glasoed neu yn oedolyn. Rydym am ddeall yr heriau hyn yn well fel y gall pawb gael y cymorth gorau posibl, beth bynnag y bo'u sefyllfa.

Yn yr ymgynghoriad, nododd yr UA gamau arfaethedig i wella canlyniadau i blant anabl a rhieni anabl trwy sefydlu tasgluoedd trawslywodraethol newydd.

Crynodeb o ganfyddiadau'r ymgynghoriad

Roedd yr ymatebion i'r cynigion hyn yn gadarnhaol iawn. Ond tynnodd llawer o bobl sylw at yr angen am ddull 'teulu cyfan' o ddarparu'r cymorth gorau. O'r herwydd, rydym wedi dwyn ein cynigion ynghyd ar gyfer plant anabl a rhieni anabl i un ardal. Thema gref mewn digwyddiadau ymgynghori oedd yr angen i ddod â lleisiau plant anabl, rhieni anabl a gofalwyr ifanc i greu polisi.

Dangosodd ymatebion i'r cynigion i gynorthwyo **plant anabl** yn well lefelau uchel o gefnogaeth i'r pedwar maes ffocws arfaethedig:

- pontio i fod yn oedolion
- hygyrchedd manau cyhoeddus a thrafnidiaeth
- bwlio, diogelwch personol a'r effaith ar les
- adnabod anghenion a chymorth yn gynharach i deuluoedd

Awgrymodd rhai ymatebwyr drawsnewidiadau eraill, er enghraifft:

- o'r feithrinfa i'r ysgol gynradd
- i wasanaethau cymorth i oedolion

Dywedodd yr ymatebwyr hefyd fod angen gwneud rhai manau cyhoeddus yn fwy hygyrch a chynhwysol. Roedd y rhain yn cynnwys toiledau cyhoeddus, cyngherddau, meysydd chwarae, tai cyhoeddus, ysgolion, campfeydd a phyllau nofio.

Dywedodd rhai ymatebwyr fod y daith drafnidiaeth o ddrws i ddrws yn ei chyfanrwydd yn bwysig. Fe wnaethant dynnu sylw at effaith trafndiaeth gyhoeddus anhygyrch ar les a chyfleoedd cymdeithasol. Fe wnaeth eraill godi effaith bwlio ar iechyd meddwl, ac awgrymwyd ffocws ar fynd i'r afael â bwlio o fewn ysgolion.

Amlygodd yr ymatebwyr faterion yn ymwneud â diagnosis, gan gynnwys:

- pwysigrwydd diagnosis cynnar ar gyfer cyrchu cymorth addas
- gwahaniaethau mewn diagnosis
- amseroedd aros ar gyfer diagnosis yn effeithio ar gymorth
- diffyg hyblygrwydd o ran meini prawf cymhwysedd – er enghraifft, atal plant 3 i 5 oed rhag derbyn offer symudedd

22 Cynllun Gweithredu Anabledd

Roedd y pwyntiau eraill a godwyd yn cynnwys:

- mentrau penodol megis cynyddu mynediad at ofal seibiant a seibiannau byr, a gwell darpariaeth o gymorth cyfathrebu megis gwersi BSL rhad ac am ddim
- sicrhau bod cymorth yn cael ei ddarparu mewn partneriaeth â theuluoedd
- symleiddio prosesau ymgeisio am gymorth
- sicrhau bod gwybodaeth am gymorth ar gael mewn un lle hygyrch

Dangosodd ymatebion i'r cynigion i gynorthwyo **rhieni anabl** yn well hefyd gefnogaeth gref i'r tri maes ffocws arfaethedig:

- materion hygyrchedd o ran cynorthwyo magu teulu gan wasanaethau iechyd a gofal
- anawsterau a brofir o fewn llysoedd teulu ac amddiffyn plant
- camdriniaeth ddomestig

Amlygodd llawer o'r ymatebwyr bwysigrwydd y canlynol:

- cymorth cyfathrebu addas a hygyrch
- rhwydweithiau cymorth ehangach, megis grwpiau o rieni anabl eraill, cymorth sy'n canolbwyntio ar y teulu, neu grwpiau chwarae

Gwnaeth yr ymatebwyr awgrymiadau i fynd i'r afael â'r heriau y mae rhieni anabl yn eu hwynebu ym maes iechyd a gofal cymdeithasol yn cynnwys:

- rhoi gweithiwr allweddol iddyn nhw
- mynd i'r afael ag agweddau sy'n arwain rhieni anabl i "fynd y tu hwnt i" rieni nad ydynt yn anabl i brofi eu galluoedd mgu teulu
- sicrhau bod gweithwyr proffesiynol sy'n gweithio gyda rhieni anabl wedi gwella ymwybyddiaeth a hyfforddiant

Amlygodd yr ymatebwyr rwystrau cyfathrebu ac anhygyrchedd strwythurol mewn llysoedd teulu - er enghraifft, diffyg parcio a chysylltiadau trafnidiaeth gwael. Casglwyd gwell mynediad at addasiadau rhesymol cyn ac yn ystod gwrandawiadau llys. Mae hyn er mwyn caniatáu cyfranogiad a chynrychiolaeth lawn rhieni anabl.

Awgrymodd ymatebwyr fod gwneud gwasanaethau cymorth (gan gynnwys llochesau) yn haws dod o hyd iddynt i rieni anabl sy'n wynebu cam-drin domestig. Fe wnaethon nhw hefyd awgrymu gwell hyfforddiant cam-drin domestig i staff o fewn gwasanaethau a ddefnyddir gan rieni anabl.

Mae gwaith sylweddol eisoes ar y gweill ar draws Llywodraeth y DU i fynd i'r afael â materion a godwyd yn yr adran hon o'r ymgynghoriad. Mae hyn yn cynnwys y canlynol:

- cynhyrchu'r canllawiau [Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Plant](#) sydd newydd eu diweddarau
- datblygu Canllawiau Pontio newydd i gynorthwyo pobl ifanc anabl ar draws pob cyfnod addysg a lleoliadau ôl-16
- gweithio i godi ymwybyddiaeth o fwlio a'i effaith ar blant anabl, ac i gynorthwyo gofalwyr ifanc yn well
- gweithredu'r [AAAA a'r cynllun gwella darpariaeth amgen](#)

- gweithio ar y cynllun [Cartrefi Sefydlog, Wedi'u Hadeiladu ar Gariad](#) i wella gofal cymdeithasol plant, a gofyn i Gomisiwn y Gyfraith adolygu'r holl ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â darparu gofal cymdeithasol i blant anabl
- cynlluniau i wella hygyrchedd trafndiaeth gyhoeddus a gorsafoedd trên
- y [Mesur Dioddefwyr a Charcharorion](#), sy'n mynd drwy ei gamau seneddol ar hyn o bryd
- gweithio i weithredu argymhellion yn yr [Adolygiad Gofal yn y Cartref Diogel](#)
- parhau i gyflwyno [Hyfforddiant Gorfodol Oliver McGowan ar Anabledd Dysgu ac Awtistiaeth](#) i'r gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol.

Er mwyn cefnogi'r gwaith hwn orau a llenwi rhai bylchau sy'n weddiill, bydd UA yn bwrw ymlaen â chamau gweithredu 12 i 15 yn 2024.

Cam Gweithredu 12: bydd panel profiad pobl anabl o rwydweithiau presennol o sefydliadau pobl anabl yn gweithio gyda'r UA a phartneriaid eraill ar fentrau i fynd i'r afael â nifer o faterion a godwyd yn yr ymgynghoriad hwn lle ceir cyfle i wneud gwahaniaeth yn y tymor byr. Mae hyn yn cynnwys cefnogi camau gweithredu 13 i 15, gan ymgorffori profiad pobl anabl yn y cynhyrchion a grëir.

Bydd y panel hwn yn cynnwys rhieni a gwarcheidwaid anabl, plant anabl, a gofalwyr (gan gynnwys gofalwyr ifanc) i chwyddo eu lleisiau. Bydd yn cynnwys cynrychiolaeth ar draws mathau o amhariadau, a bydd yn cynnwys pobl sy'n cael eu geni â namau a phobl sy'n cael namau ar wahanol adegau bywyd.

Cam Gweithredu 13: bydd yr UA yn archwilio ac yn datblygu canolfan wybodaeth ar-lein hygyrch newydd i deuluoedd ag aelodau anabl. Bydd hyn yn ei gwneud yn haws iddynt ddod o hyd i adnoddau a gwybodaeth am bolisïau'r llywodraeth.

Mae'r gwaith hwn yn ategu gwaith a arweinir gan yr Adran Addysg i gyflwyno 'Hybiau Teulu'.

Cam Gweithredu 14: bydd yr UA yn gweithio gyda phartneriaid i ddatblygu cynhyrchion newydd sy'n mynd i'r afael â materion penodol a brofir gan deuluoedd ag aelodau anabl. Mae'r rhain yn cynnwys:

- canllaw i awdurdodau lleol gynorthwyo perthnasoedd mwy adeiladol â rhieni anabl
- modiwl hyfforddi sy'n cynorthwyo gweithwyr addysg proffesiynol i adnabod gofalwyr am rai ifanc a brodyr a chwiorydd
- gwell cyfeirio at hyfforddiant gwrth-fwlio presennol ar gyfer athrawon a chynorthwywyr addysgu, gan gynnwys adnoddau ar effaith bwlio ar blant anabl a sut i'w adnabod

Bydd y panel profiad teuluoedd pobl anabl yn ystyried cynhyrchion eraill y gallai fod eu hangen ac y gellid eu datblygu yn y dyfodol agos.

Cam Gweithredu 15: bydd yr UA yn arwain gwaith i wella'r sylfaen dystiolaeth ar anabledd a cham-drin domestig. Bydd yn gwneud hyn gyda phobl anabl, DPOs, y Comisiynydd Cam-drin Domestig, y sector cam-drin domestig (gan gynnwys gan ac ar gyfer sefydliadau), y Swyddfa Gartref a phartneriaid perthnasol eraill.

Bydd y gwaith hwn yn ystyried profiadau amrediad eang o bobl anabl sydd â gwahanol fathau o nam.

Gwneud meysydd chwarae yn fwy hygyrch

Mae hygyrchedd meysydd chwarae yn amrywio'n sylweddol, sy'n golygu nad yw plant anabl a phlant sydd ag aelodau anabl o'r teulu bob amser yn gallu defnyddio'r meysydd chwarae yn eu hardaloedd lleol. Mae'r UA am ei gwneud mor hawdd â phosibl i awdurdodau lleol wneud y meysydd chwarae y maent yn eu hadeiladu neu'n eu hadnewyddu, yn hygyrch. Mae nodweddion hygyrchedd yn cynnwys hyd yn oed tir ac offer chwarae hygyrch a llwybrau digon llydan.

Mae gwybodaeth ddefnyddiol eisoes ar gynhwysiant anabledd mewn chwaraeon wedi'u trefnu, gweithgaredd corfforol ac ymarfer corff - er enghraifft, y canllawiau ar gyfleusterau chwaraeon hygyrch a gynhyrchir gan Sport England. Fodd bynnag, mae rhanddeiliaid yn y maes hwn yn dweud bod llawer o arbenigedd yn benodol ar feysydd chwarae hygyrch wedi'u colli yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Mae canllawiau ar feysydd chwarae hygyrch yn dod o lawer o wahanol ffynonellau. Gall fod yn anodd dod o hyd iddynt gan nad ydynt ar gael mewn un lle.

Yn yr ymgynghoriad, cynigiodd yr UA wella hygyrchedd meysydd chwarae drwy:

- greu hyb ar-lein o ganllawiau maes chwarae hygyrch yn GOV.UK
- gweithio gyda phartneriaid i godi ymwybyddiaeth ymhlith awdurdodau lleol

Cynigiodd yr UA hefyd ystyried a ddylai'r llywodraeth ei gwneud yn ofyniad cyfreithiol i adnewyddu meysydd chwarae fodloni safonau hygyrchedd presennol.

Crynodeb o ganfyddiadau'r ymgynghoriad

Dangosodd canfyddiadau'r ymgynghoriad lefelau uchel o gefnogaeth i'r cynigion hyn. Roedd 92% o'r ymatebwyr yn cytuno â'r cynnig i greu canolfan ganllawiau ar-lein. Roedd 93% o'r farn y dylai canllawiau fod yn ofyniad cyfreithiol. Cefnogwyd y safbwyntiau hyn gan bobl anabl a rhai darparwyr gwasanaethau mewn digwyddiadau ymgynghori.

Mae materion ychwanegol a amlygwyd yn cynnwys:

- pwysigrwydd cynhwysiant yn ogystal â hygyrchedd
- yr angen i sicrhau bod gan feysydd chwarae offer sy'n darparu ar gyfer pob anabledd
- pwysigrwydd bod yr ardal ehangach yn hygyrch, gan gynnwys llwybrau, meysydd parcio a thoiledau
- pwysigrwydd gwaith yn y maes hwn yn cael ei lywio gan brofiad pobl anabl

Awgrymwyd hefyd bod gan yr hyb ar-lein swyddogaeth chwilio cod post. Byddai hyn yn caniatáu i rieni plant anabl weld a oedd maes chwarae yn addas i'w plant.

Felly bydd yr UA yn bwrw ymlaen â'r gwaith i:

- adeiladu canolfan wybodaeth hygyrch
- archwilio canllawiau newydd ar hygyrchedd y maes chwarae

Cam Gweithredu 16: bydd yr UA yn creu canolfan wybodaeth ar-lein i awdurdodau lleol ar greu meysydd chwarae hygyrch.

Bydd y panel profiad teuluoedd anabl newydd yn cefnogi datblygiad yr hyb. Er enghraifft, bydd yn adolygu canllawiau posibl ac yn tynnu sylw at unrhyw fylchau gwibodaeth. Gallai hyn gynnwys defnyddio'r hyb i hyrwyddo cyfleoedd i blant anabl gymryd rhan mewn gweithgarwch corfforol cynhwysol – er enghraifft, drwy gysylltu â gwibodaeth am chwaraeon cymunedol cynhwysol.

Cam Gweithredu 17: bydd yr UA yn archwilio'r ffordd fwyaf effeithiol o greu canllawiau ar sut i ddatblygu meysydd chwarae mwy cynhwysol a hygyrch. Mae hyn â'r bwriad o ddatblygu a chyhoeddi canllawiau o'r fath, fel y gall rhagor o blant, pobl ifanc a theuluoedd fwynhau meysydd chwarae hygyrch yn eu hardal leol.

Byddwn yn gweithio'n agos gyda phanel profiad pobl anabl teuluoedd, awdurdodau lleol, darparwyr offer a chyfleusterau meysydd chwarae, a sefydliadau eraill sydd ag arbenigedd yn y maes hwn.

Helpu busnesau i ddeall anghenion pobl anabl a darparu gweliannau ar eu cyfer

Mae'r Strategaeth Anabledd Genedlaethol yn nodi bwriad y llywodraeth hon i wella ein dealltwriaeth o brofiadau pobl anabl wrth gyrchu cynhyrchion a gwasanaethau yn y sector preifat. Mae ymchwil yn dangos bod pobl anabl yn fwy tebygol na phobl nad ydynt yn anabl o brofi anawsterau a rhwystrau rhag cyrchu cynhyrchion a gwasanaethau.

Gan adeiladu ar yr ymrwymiad hwn, cynigiodd yr UA yn yr ymgynghoriad i ddatblygu 'Bathodyn Galluogi Anabledd'. Byddai hyn yn cael ei ddyfarnu i fusnesau a hyfforddodd eu staff mewn ymwybyddiaeth anabledd. Gallai cwsmeriaid anabl ddefnyddio hyn i nodi busnesau sydd â mwy o ymwybyddiaeth o faterion anabledd a hygyrchedd. Byddai'r cynllun arfaethedig hwn yn wirfoddol, gyda hyfforddiant yn cael ei dalu gan y busnesau a'r gwasanaethau sy'n cymryd rhan.

Bydd y gwaith hwn ochr yn ochr â gweliannau parhaus i'r cynllun Hyderus o ran Anabledd. Nod Hyderus o ran Anabledd yw rhoi'r wybodaeth, y sgiliau a'r hyder sydd eu hangen ar gyflogwyr i ddenu, recriwtio, cadw a datblygu pobl anabl yn y gweithle. Byddai gan y cynllun newydd nodau a chynulleidfaoedd gwahanol – gan ganolbwyntio'n benodol ar wella profiadau cwsmeriaid anabl. Er eu bod yn wahanol iawn, mae'r ddau gynllun yn ceisio canlyniadau gwell i bobl anabl ym myd gwaith, busnes a phrofiad y cwsmer.

Crynodeb o ganfyddiadau'r ymgynghoriad

Roedd 84% o'r ymatebwyr yn cytuno y byddai'r gwaith yn y maes hwn yn fuddiol. Ond roedd sefydliadau'n llawer llai tebygol nag unigolion o 'gytuno'n gryf' â'r cynnig. Cafwyd cytundeb cyffredinol â nod y cynnig mewn ymatebion a digwyddiadau ymgynghori. Ond roedd rhai pobl a sefydliadau yn meddwl y byddai rhagor o waith archwilio yn ddefnyddiol.

Codwyd rhai materion am enw arfaethedig y cynllun, 'Bathodyn Galluogi Anabledd'. Roedd peth tystiolaeth yn awgrymu bod pobl yn camddeall sut y byddai'r cynllun yn gweithio. Roedd rhai ymatebwyr hefyd yn cwestiynu ai hyfforddiant oedd y ffordd gywir o wella profiadau cwsmeriaid i bobl anabl. Dylai'r gwaith hwn fynd i'r afael â rhwystrau amgylcheddol a sefydliadol, nid rhai atodol yn unig.

Amlygodd ymatebion eraill bryderon am:

- pa mor effeithiol fyddai'r cynllun pe na bai'n orfodol
- yr angen i fonitro'r cynllun er mwyn sicrhau ei effaith
- y risg o ddyblygu gyda chynlluniau presennol

Mewn ymateb i ganfyddiadau'r ymgynghoriad, bydd yr UA yn bwrw ymlaen â gwaith i helpu busnesau i ddeall anghenion pobl anabl a gwneud gwelliannau iddynt, ond ni fydd yn defnyddio'r enw "Bathodyn Galluogi Anabledd". Yn gyntaf, bydd yr UA yn canolbwyntio ar ddiffinio'r broblem. Bydd hyn yn caniatáu i ni:

- fynd i'r afael â'r prif faterion a godwyd
- deall bylchau tystiolaeth yn well
- archwilio cynlluniau presennol i leihau'r risg o ddyblygu

Byddwn yn ymgysylltu â'r sector anabledd drwy gydol y broses hon. Ar ôl ei gwblhau, byddwn mewn sefyllfa well i ddatblygu opsiynau polisi i fynd i'r afael â'r rhwystrau sy'n wynebu cwsmeriaid anabl a gwella profiadau cwsmeriaid i bobl anabl.

Cam Gweithredu 18: bydd yr UA yn cyhoeddi ymchwil i hygyrchedd cynhyrchion a gwasanaethau'r sector preifat yng ngwanwyn 2024. Bydd hyn yn rhoi rhagor o wybodaeth am hygyrchedd gwahanol sectorau (gan gynnwys manwerthu a hamdden) a thaith cwsmer o'r dechrau i'r diwedd i bobl anabl.

Cam Gweithredu 19: bydd yr UA yn gweithio i ddeall materion megis:

- cynlluniau hyfforddi presennol a'u llwyddiant i ddefnyddwyr a busnesau anabl
- a yw a sut mae hyfforddiant ymwybyddiaeth o anabledd yn ychwanegu gwerth at sefydliadau ac yn gwella profiad defnyddwyr
- taith cwsmer o'r dechrau i'r diwedd, gan archwilio sut y gallai cynllun fynd i'r afael â hygyrchedd ar draws sectorau
- a yw pobl anabl yn ymwybodol o'u hawliau ac yn gwybod sut i'w gorfodi

Bydd y gwaith hwn yn ystyried anghenion ystod eang o bobl anabl sydd â gwahanol fathau o nam.

Archwilio a allai'r DU gynnal Gemau Olympaidd Arbennig Haf y Byd

Mae'r Gemau Olympaidd Arbennig yn fudiad byd-eang sy'n ceisio darparu hyfforddiant chwaraeon a chystadleuaeth athletaidd gydol y flwyddyn i blant ac oedolion sydd ag anabledd dysgu. Mae'n darparu llwyfan gweladwy i fynd i'r afael ag anweithgarwch, stigma, ynysu ac anghyfiawnder. Mae hefyd yn rhoi cyfleoedd i bobl ag anabledd dysgu i:

- ddatblygu ffitrwydd corfforol
- profi a chymryd rhan mewn chwaraeon
- meithrin hyder a chyfeillgarwch parhaus ag athletwyr eraill ac o fewn y gymuned ehangach

Gemau Olympaidd Arbennig Haf y Byd yw prif ddigwyddiad y sefydliad. Maent yn digwydd bob 4 blynedd ac yn denu cystadleuwyr o bob cwr o'r byd.

Mae gwledydd sydd wedi cynnal Gemau Haf y Byd yn y gorffennol wedi nodi enillion cadarnhaol sylweddol ar fuddsoddiad ar gyfer partneriaid. Mae'r Gemau wedi helpu i dyfu a chynorthwyo cymunedau ac adeiladu gwaddolion cynaliadwy i bobl ag anabledd dysgu. Maent hefyd wedi helpu i herio stigma ac adeiladu cyfleoedd ar gyfer cynhwysiant.

Byddai cynnal y Gemau yn gyfle gwirioneddol i greu newidiadau cadarnhaol a fyddai o fudd i bobl ledled y DU drwy arddangos talent pobl ag anabledd dysgu fel athletwyr o'r radd flaenaf. Gallai fod yn rhan o fudiad ehangach ar draws y llywodraeth a'r gymdeithas i drawsnewid bywydau pobl ag anabledd dysgu, fel y gwnaeth Gemau Paralympaidd Llundain 2012 ar gyfer y rhai sydd ag anableddau corfforol. Byddai hefyd yn adeiladu ar strategaeth chwaraeon newydd y llywodraeth, [Get Active](#), sy'n gosod mynd i'r afael â gwahaniaethau yn lefelau gweithgarwch wrth galon y strategaeth chwaraeon.

Yn gam cyntaf tuag at wireddu'r cyfle hwnnw, yn yr ymgynghoriad cynigiodd yr UA gomisiynu adroddiad dichonoldeb i gynnal y Gemau yn 2031, gyda chefnogaeth yr Adran Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS), gan ystyried y manteision ehangaf posibl i'r DU.

Crynodeb o ganfyddiadau'r ymgynghoriad

Roedd 75% o'r ymatebwyr yn cytuno â'r cynnig i archwilio dichonoldeb gwneud cais i gynnal Gemau Olympaidd Arbennig yr Haf ym Mhrydain. Dywedodd ymatebwyr y dylai'r astudiaeth ddichonoldeb ystyried pob elfen o gynnal digwyddiad chwaraeon mawr. Mae hyn yn cynnwys archwilio'r potensial ar gyfer gwelliannau hirdymor a fyddai'n rhoi gwell mynediad i bobl anabl at chwaraeon a gweithgarwch corfforol.

Roedd rhai ymatebwyr yn cwestiynu a fyddai'r digwyddiad yn arwain at newid cadarnhaol hirdymor i bobl anabl. Holodd eraill a ellid gwario'r arian a wariwyd ar y Gemau yn well i gynorthwyo grŵp ehangach o bobl anabl. Er enghraifft, gallai helpu i:

- gynyddu cyllid ar gyfer mentrau chwaraeon ar lawr gwlad i bob person anabl
- mynd i'r afael â rhwystrau mwy strwythurol i bobl sydd ag anabledd dysgu ac sy'n cymryd rhan mewn chwaraeon

Ond tynnodd llawer o ymatebwyr sylw at y potensial ar gyfer y digwyddiad hwn i godi ymwybyddiaeth o anableddau dysgu a grymuso athletwyr sydd ag anabledd dysgu. Nodwyd y gall digwyddiadau ar raddfa fawr helpu i godi proffil anableddau dysgu trwy arddangos talent ac annog eraill i gymryd rhan. Fe wnaethant gymariaethau â'r Gemau Paralympaidd a'u heffaith gadarnhaol.

Felly, bydd yr UA yn gweithio gydag adrannau eraill y llywodraeth i archwilio cynigion i gynnal y Gemau, gan ystyried yn benodol sut y gallai cyflawni'r Gemau sicrhau newid parhaol i bobl ag anabledd dysgu.

Cam Gweithredu 20: bydd yr UA yn gweithio gydag adrannau eraill y llywodraeth ac arbenigwyr allanol yn ystod y misoedd nesaf i archwilio cynigion i gynnal a chyflawni Gemau Olympaidd Arbennig y Byd 2031.

Cynorthwyo pobl sydd â chŵn tywys a chymorth

Mae miloedd o bobl anabl yn dibynnu ar gŵn cymorth, megis cŵn tywys i'w helpu â'u gweithgareddau pob dydd. Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn ei gwneud hi'n anghyfreithlon gwrthod mynediad i berson anabl sydd â chi cymorth (gydag ychydig iawn o eithriadau). Ond gwrthodir mynediad i gyfleusterau manwerthu, lletygarwch a thrafnidiaeth i bobl anabl o hyd oherwydd bod ganddyn nhw gi cymorth. Gall 'gwrthod mynediad' gael effaith negyddol ar ddefnyddwyr cŵn cymorth. Maen nhw'n effeithio ar hyder pobl anabl ac yn ei gwneud hi'n anoddach iddyn nhw fyw bywyd llawn a boddhaus.

Mae gwrthod mynediad bron bob amser yn erbyn y gyfraith. Mae'n bwysig fod y llywodraeth a busnesau yn mynd i'r afael â'r mater er mwyn sicrhau bod defnyddwyr cŵn cymorth yn teimlo bod croeso iddynt mewn cymdeithas.

Yn yr ymgynghoriad, cynigiodd yr UA weithio i leihau gwrthodiadau cŵn tywys rhag mynediad. Roedd hyn yn cynnwys gweithio gyda defnyddwyr a sefydliadau cŵn tywys i ddarganfod beth arall y gallai'r llywodraeth ei wneud. Roedd hyn yn cynnwys:

- meddwl am gynyddu cosbau sifil (dirwyon) am wrthod mynediad
- parhau i weithio i godi ymwybyddiaeth yn y maes hwn

Crynodeb o ganfyddiadau'r ymgynghoriad

Roedd 90% o'r ymatebion ysgrifenedig yn cytuno â'r cynnig i Lywodraeth y DU weithio'n agosach gyda sefydliadau cŵn tywys a chymorth. Roedd ymatebion i'r awgrym o gynyddu dirwyon am wrthod mynediad yn fwy cymysg. Er bod rhywfaint o gefnogaeth i gynyddu dirwyon, y farn gyffredinol oedd na fyddai hyn yn atal gwrthod mynediad ar ei ben ei hun. Nododd yr ymatebwyr hefyd y byddai'r mesur ond yn berthnasol i wrthod mynediad mewn tacsis a cherbydau hurio preifat. Ni fyddai'n berthnasol i wrthod mynediad i'r diwydiant manwerthu a lletygarwch ehangach.

Roedd ymatebwyr eraill yn cefnogi codi ymwybyddiaeth ac addysg, ar gyfer busnesau a defnyddwyr cŵn cymorth. Roedd angen i ddefnyddwyr cŵn cymorth wybod eu hawliau a theimlo'n hyderus wrth herio gwrthod mynediad. Dylai busnesau ddeall anghenion staff a chwsmeriaid yn well, gan ganiatáu iddynt gyflawni eu cyfrifoldebau o dan y ddeddfwriaeth bresennol ac ehangu eu sylfaen cwsmeriaid.

Roedd mwyafrif yr ymatebwyr hefyd yn cytuno ei bod yn bwysig cael diffiniad o gi cymorth. Byddai'r diffiniad hwn yn cynnwys dealltwriaeth wybodus o'r termau "canllaw" a'r ci "cymorth."

Roedd awgrymiadau eraill yn cynnwys:

- cosbau megis colli trwydded masnachu
- rhoi cyhoeddusrwydd i fanylion busnesau nad ydynt yn cydymffurfio
- ei gwneud hi'n haws adrodd am wrthod mynediad

Mae tacsis a cherbydau hurio preifat yn cael eu rheoleiddio gan awdurdodau trwyddedu lleol ac mae diweddariadau'r llywodraeth i ganllawiau, a gyhoeddwyd ym mis Tachwedd 2023, yn tanlinellu bod yn rhaid i gynghorau gymryd camau yn erbyn gyrwyr sy'n gwahaniaethu yn erbyn pobl anabl, gan gynnwys perchnogion cŵn cymorth, dod ag erlyniadau ac atal neu ddirymu trwyddedau lle bo angen.

Mae'r UA a'r Gweinidog Pobl Anabl, Iechyd a Gwaith blaenorol wedi cael cyswllt rheolaidd â Guide Dogs UK mewn perthynas â'i ymgyrch 'Drysau Agored'. Yn fwy diweddar, mae'r UA wedi ymgysylltu ag Assistance Dogs UK (ADUK) yn rhan o ymgynghoriad y Cynllun Gweithredu Anabledd. Dywedodd ymatebwyr yr ymgynghoriad y dylai'r llywodraeth wneud mwy i ddod â'r sefydliadau hyn a sefydliadau eraill ynghyd, ynghyd â pherchnogion a oedd wedi hyfforddi eu cŵn cymorth eu hunain. Gallai'r grwpiau hyn gytuno ar gamau gweithredu ar y cyd i leihau gwrthod mynediad a mynd i'r afael â materion eraill.

Felly bydd yr UA yn gweithio i ddod â sefydliadau tywys a chŵn cymorth ynghyd. Y nod fydd mynd i'r afael â rhai o'r materion a amlygwyd yn yr ymgynghoriad hwn. Ni fyddwn yn bwrw ymlaen â'r cynnig i gynyddu dirwyon.

Cam Gweithredu 21: bydd gweithgor newydd gyda chynrychiolwyr o'r sectorau cŵn tywys ac anifeiliaid cymorth yn gwneud argymhellion i'r llywodraeth ar sut i wella cymorth i bobl sydd a chŵn tywys a chymorth.

Bydd yr UA yn sefydlu ac yn cydlynu'r grŵp hwn gyda chynrychiolwyr o'r sectorau cŵn tywys ac anifeiliaid cymorth. Bydd y grŵp yn cynnwys hyfforddwyr perchenogion a sefydliadau sy'n cynrychioli anifeiliaid cymorth eraill, megis anifeiliaid cymorth emosiynol.

Bydd y gweithgor hwn yn cyfarfod yn 2024 ac yn gwneud argymhellion cychwynnol i'r llywodraeth ar ôl 6 mis ac argymhellion terfynol o fewn 12 mis.

Bydd y gweithgor yn archwilio materion megis:

- diffiniad ar gyfer cŵn cymorth
- y ffordd orau o godi ymwybyddiaeth o amrywiaeth o anifeiliaid cymorth, gan gynnwys anifeiliaid cymorth emosiynol
- addysgu'r sector busnes ar hawliau cyfreithiol perchnogion cŵn cymorth
- symleiddio adrodd am wrthod mynediad

Helpu'r llywodraeth i fesur pa mor effeithiol yw ei pholisïau a'i gwasanaethau i bobl anabl

Mae sylfaen dystiolaeth gynhwysfawr a chadarn yn sylfaen hanfodol ar gyfer llunio polisïau da Dros amser, mae'r llywodraeth wedi gwella ei chasglu a'i gwerthuso data. Ond rydym yn cydnabod bod rhagor eto i'w wneud o hyd ac rydym am adeiladu ar y cynnydd sydd eisoes wedi'i wneud.

Roedd yr [Arolwg Cyfleoedd Bywyd](#), a gynhaliwyd rhwng 2009 a 2014, yn edrych ar brofiadau bywyd pobl anabl a phobl nad ydynt yn anabl. Ers i'r arolwg hwn ddod i ben, ni fu data rheolaidd a chadarn gan y llywodraeth ar amrediad eang o faterion sy'n effeithio ar bobl anabl. Mae asesiad o ddata cydraddoldeb a gynhaliwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS) wedi nodi bylchau yn ansawdd, maint a chwmpas data'r DU ar anabledd. Mae'r bylchau hyn yn cynnwys diffiniadau cyson o anabledd a nam, a diffyg data a thystiolaeth ar feysydd penodol megis troseddu a diogelwch.

Mae tystiolaeth a gwerthusiad y llywodraeth ar bobl anabl yn aml yn canolbwyntio ar ganlyniadau. Gall y canlyniadau hyn gynnwys canlyniad terfynol maes polisi neu wasanaeth, megis cyflogaeth neu radd. Er y gall yr wybodaeth hon fod yn ddefnyddiol, nid yw'n rhoi darlun cyflawn o effeithiau materion ar bobl anabl. Ni chesglir yr wybodaeth hon bob amser mewn ffordd sy'n caniatáu gwneud cymariaethau eang. Mae'r sylfaen dystiolaeth anabledd ehangach yn anghyson. Nid yw'n darparu'r dystiolaeth sydd ei hangen i ddatblygu ac asesu polisïau a gwasanaethau yn effeithiol.

Yn yr ymgynghoriad, cynigiodd DU ddatblygu rhaglen i wella tystiolaeth a data anabledd ar draws y llywodraeth. Gwnaethom hefyd gynnig archwilio creu cyfres o ddangosyddion i asesu pa mor effeithiol yw polisïau a gwasanaethau'r llywodraeth. Byddai'r rhain yn mesur effeithiolrwydd yn seiliedig ar y pethau sy'n bwysig i bobl anabl.

Rydym yn cydnabod y gall y data ddangos darlun cymysg. Fodd bynnag, y peth pwysicaf yw cael dealltwriaeth glir, gywir o'r materion sy'n effeithio ar bobl anabl. Dim ond drwy ddeall eu problemau a'u profiadau yn iawn y gall y llywodraeth nodi'r atebion mwyaf priodol.

Crynodeb o ganfyddiadau'r ymgynghoriad

Roedd 90% o'r ymatebwyr yn cytuno â'r cynnig hwn, ac adlewyrchwyd y gefnogaeth hon hefyd mewn trafodaethau mewn digwyddiadau ymgynghori. Roedd pobl yn croesawu'n arbennig y ffocws ar brofiad pobl anabl ac yn edrych ar yr hyn sydd bwysicaf i bobl anabl. Amlygodd llawer o'r ymatebwyr bwysigrwydd ymchwil a data a gafodd eu llywio gan brofiadau pobl. Hefyd, cododd rhai cyfranogwyr y digwyddiad fuddion cyflogi ymchwilwyr anabl ar y gwaith hwn.

Amlygodd y canfyddiadau hyn fod ymchwil sy'n cael ei lywio gan brofiad pobl anabl yn hanfodol ar gyfer datblygu polisïau a gwasanaethau sy'n effeithiol ac yn seiliedig ar dystiolaeth. Dywedodd ymatebwyr hefyd y gall y math hwn o ymchwil fod yn ddefnyddiol ar gyfer gwerthuso mentrau – er enghraifft, caniatáu i bobl ystyried effaith polisi neu wasanaeth ar ansawdd bywyd pobl anabl neu ryngweithiadau o ddydd i ddydd. Roedd ymatebwyr o'r farn y dylai gwerthuso polisi gynnwys materion fel yr effaith ar hunan-werth pobl, hapusrwydd, unigrwydd ac ansawdd bywyd.

Roedd cefnogaeth i'r llywodraeth gynnal arolygon anabledd blynyddol. Byddai'r rhain yn ceisio deall canlyniadau a rhwystrau pobl anabl yn well. Awgrymwyd y dylai ymchwil gynnwys mewnwelediadau gan bobl na allant ymateb i arolygon. Roedd yn bwysig cynrychioli amrywiaeth profiadau pobl anabl mewn ymchwil a datblygu polisi.

Amlygodd yr ymatebwyr hefyd y dylai ymchwil newydd adeiladu ar y data presennol. Ni ddylai ddod ar draul mynd i'r afael â bylchau data a oedd eisoes wedi'u nodi.

Felly bydd yr UA yn bwrw ymlaen â'r camau canlynol yn y maes hwn. Mae'r rhain yn adeiladu ar ymrwymadau yn y Strategaeth Anabledd Genedlaethol i wneud tystiolaeth Llywodraeth y DU ar anabledd yn gryfach.

Cam Gweithredu 22: bydd yr UA yn datblygu fframwaith gwerthuso ac yn gweithio gydag adrannau eraill y llywodraeth ar gyfres o ddangosyddion i fesur pa mor effeithiol yw polisiau a gwasanaethau i bobl anabl.

Cam Gweithredu 23: bydd yr UA yn gweithio gydag adrannau eraill i wella ansawdd a chymaroldeb eu data anabledd presennol.

Mae hyn yn adeiladu ar yr ymrwymiad yn y Strategaeth Anabledd Genedlaethol i arwain rhaglen aml-flwyddyn i wella data anabledd y llywodraeth.

Cam Gweithredu 24: bydd yr UA yn archwilio camau i sefydlu arolwg newydd ar bobl anabl i fynd i'r afael â bylchau mewn tystiolaeth.

Cam Gweithredu 25: bydd yr UA yn parhau i wella dealltwriaeth y llywodraeth o brofiadau pobl anabl. Bydd yn gwneud hyn drwy ddefnyddio mewnwelediadau o ymchwil ansoddol i wneud data'r llywodraeth ar bobl anabl yn fwy perthnasol.

Materion ymchwil sy'n wynebu pobl anabl yn y dyfodol

Egwyddor hanfodol o ddylunio cynhwysol yw adeiladu cynwysoldeb o'r dechrau, yn hytrach na'i ychwanegu yn ddiweddarach yn y broses ddylunio. I bobl anabl, mae hyn yn golygu cynllunio polisiau a gwasanaethau hygyrch a hyrwyddo cynhwysiant cyn gynted â phosibl. Er mwyn gwneud hyn mewn ffordd strategol, mae angen i ni wybod am faterion sy'n dod i'r amlwg ac a fydd yn effeithio ar bobl anabl.

Yn yr ymgynghoriad, cynigiodd DU gomisiynu 'ymchwil rhagwelediad'. Nod hyn fyddai ddeall y materion sy'n dod i'r amlwg yn well a blaenoriaethau i bobl anabl yn y 5, 10 ac 20 mlynedd nesaf.

Crynodeb o ganfyddiadau'r ymgynghoriad

Roedd 89% o ymatebwyr yn cytuno â'r cynnig hwn. Yn gyffredinol, roedd pobl yn cefnogi dull mwy rhagweithiol o ragweld heriau'r dyfodol. Ond dywedodd rhai ymatebwyr fod angen gweithio mwy ar frys megis:

- diffyg tai hygyrch
- ynysu cymdeithasol ymhlith pobl anabl
- Gwella gofal cymdeithasol

Gan adeiladu ar yr awgrymiadau a wnaed yn yr ymgynghoriad, nodwyd 4 prif faes fel blaenoriaethau ar gyfer ymchwil rhagwelediad. Mae'r rhain yn cynnwys:

- heriau amgylcheddol, megis sut mae dinasoedd yn cael eu hadeiladu a chymunedau yn cael eu ffurfio
- heriau cymdeithasol, megis newid agweddau tuag at anabledd
- heriau economaidd, megis paratoi ar gyfer costau byw yn y dyfodol yn codi
- heriau technolegol, megis allgáu digidol a chyfleoedd a bygythiadau deallusrwydd artifisial

Roedd eisiau ar yr ymatebwyr hefyd i fywyd pobl anabl gael eu rhagweld yn well. Er enghraifft, y galw cynyddol am ofal iechyd a seilwaith tai wrth i rywun fynd yn hŷn. Mae'r dull hwn yn cydfynd yn dda â modelau ymchwil rhagwelediad sy'n helpu i gynllunio ar gyfer heriau'r dyfodol.

Felly bydd yr UA yn comisiynu ymchwil i ragwelediad anabledd. Bydd hyn yn helpu'r llywodraeth a phartion eraill sydd â diddordeb i ragweld anghenion pobl anabl yn well.

Cam Gweithredu 26: bydd yr UA yn comisiynu ymchwil i ragweld anabledd er mwyn deall yn well y materion a'r blaenoriaethau sy'n dod i'r amlwg i bobl anabl yn y 5, 10 ac 20 mlynedd nesaf.

Bydd yr ymchwil hwn yn defnyddio model ymchwil sy'n galluogi ystyried tueddiadau mewn:

- newidiadau cymdeithasol (gan gynnwys demograffeg)
- newidiadau amgylcheddol
- newidiadau economaidd
- newidiadau technolegol

Nod yr ymchwil hon fydd ystyried goblygiadau tueddiadau i bobl anabl ar draws ffactorau gan gynnwys:

- amrywiaeth o fathau o nam
- pob rhan o'r Deyrnas Unedig

Bydd y gwaith hwn yn defnyddio ymchwil profiad pobl anabl, ac yn cael ei ddatblygu mewn cydweithrediad â chydweithwyr yn y gweinyddiaethau datganoledig.

Newydd: Gwneud cyhoeddiadau a chyfathrebiadau'r llywodraeth yn fwy hygyrch

Mae pobl anabl yn adrodd dro ar ôl tro y gallai cyfathrebu a gwybodaeth y llywodraeth fod yn fwy hygyrch. Mae Deddf Iaith Arwyddion Prydain (BSL) 2022 yn annog adrannau'r llywodraeth i:

- ystyried defnyddio BSL yn eu cyfathrebiadau
- adrodd ar eu gweithgareddau i hyrwyddo a defnyddio BSL

Er bod hyn yn helpu i gynyddu'r defnydd o BSL, ac er bod llawer o adrannau'r llywodraeth eisoes yn defnyddio fformatau hygyrch ar gyfer rhai o'u cyhoeddiadau, mae angen rhagor o waith i ddarparu cyfathrebiadau a gwybodaeth mewn amrywiaeth o fformatau amgen.

Crynodeb o ganfyddiadau'r ymgynghoriad

Thema a amlygwyd yn yr [adroddiad canfyddiadau annibynnol](#) oedd pwysigrwydd y llywodraeth gan ddefnyddio cyfathrebiadau hygyrch yn amlach. Cododd yr ymatebwyr yr angen am gyfathrebiadau gwell a mwy hygyrch dro ar ôl tro gan Lywodraeth y DU. Roedd hefyd angen ehangach i

- sicrhau bod gwybodaeth a gyhoeddir gan y Llywodraeth yn hygyrch
- darparu gwybodaeth glir am yr adnoddau sydd ar gael

Mae Llywodraeth y DU yn gweithio'n barhaus i wella hygyrchedd ei chyfathrebiadau a'i gwybodaeth. Mae'r ymrwymiad hwn i gyfathrebu hygyrch yn cael ei arwain o'r lle uchaf un. Am y rheswm hwnnw, bydd Rhif 10 Downing Street yn gweithio i ddarparu dehongliad BSL ar gyfer yr holl gynadleddau a briffiau mawr i'r wasg o wanwyn 2024 ymlaen.

Mae Rhif 10 hefyd yn ymrwmo i gynyddu'r defnydd o BSL mewn cyfathrebiadau eraill. Bydd y llywodraeth yn cyhoeddi ail adroddiad ynghylch defnyddio BSL yng nghyfathrebiadau'r llywodraeth erbyn 31 Gorffennaf 2024. Mae Rhif 10 yn rhan weithredol o Swyddfa'r Cabinet, sy'n adran berthnasol o'r llywodraeth o dan Adran 2 o'r Ddeddf, a bydd yn cynnwys ei data yn adroddiad nesaf y llywodraeth.

Mae [Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant](#) Gwasanaeth Cyfathrebu'r Llywodraeth yn cynnwys gwaith i hyrwyddo cyfathrebiadau hygyrch, gan gynnwys safonau, monitro, hyfforddiant ac arweiniad ar hygyrchedd a chynhwysiant.

Yn rhan o'i waith ar hygyrchedd, mae GCS eisoes wedi:

- cyhoeddi canllawiau ar gyfer adrannau'r llywodraeth ar gynllunio a chreu cynnwys BSL i'r cyhoedd
- cyhoeddi canllawiau ar ei wefan sy'n nodi safonau hygyrchedd ar gyfer adrannau'r llywodraeth – mae hyn yn cyd-fynd â rhestr wirio hygyrchedd y sector elusennol lle bo hynny'n bosibl
- ymgorffori arfer gorau hygyrchedd yn ei rhaglen hyfforddi a datblygu

Ar hyn o bryd mae GCS yn gweithio gyda'i gyflenwyr ar gyfleoedd i ddefnyddio atebion technolegol awtomataidd i wella'r ffordd y caiff cyfathrebiadau'r llywodraeth eu darparu a sicrhau eu bod yn hygyrch i bawb.

Mae GCS hefyd yn cynllunio cynlluniau peilot profi, dysgu ac addasu ar ddefnyddio datrysiadau technolegol awtomataidd i wella cyfathrebu hygyrch, er enghraifft cyfieithiadau BSL a chapsiynau. Bydd GCS yn ymgysylltu â rhanddeiliaid allanol a defnyddwyr terfynol, er mwyn dilysu gwerth technolegau sy'n dod i'r amlwg fel hyn, cyn graddio ar draws cyfathrebiadau'r llywodraeth.

Bydd Llywodraeth y DU yn parhau i weithio i wneud ei chyfathrebu a'i gwybodaeth yn fwy hygyrch. Bydd yn defnyddio mewnwleidiadau a gafwyd gan randdeiliaid ac ymgynghoriadau cyhoeddus fel rhan o hyn.

Ond mae canfyddiadau ein hymgyngoriad yn dangos angen cryf am gyfathrebu mwy hygyrch mewn sawl maes. Felly, mae'r UA wedi nodi hyn yn faes gweithredu ychwanegol. Bydd hyn yn atgyfnerthu Cam Gweithredu 6 uchod, i wella'r defnydd o gyfathrebu hygyrch yng nghynlluniadau brys a chydnerthedd y llywodraeth.

Cam Gweithredu 27: bydd Rhif 10 Downing Street yn gweithio i ddarparu dehongliad BSL yn y fan a'r lle ar gyfer pob cynhadledd a Briffiad mawr i'r wasg o wanwyn 2024 ymlaen.

Mae Rhif 10 hefyd yn ymrwymo i gynyddu'r defnydd o BSL mewn cyfathrebiadau eraill. Bydd y llywodraeth yn cyhoeddi ail adroddiad ynghylch defnyddio BSL yng nghyfathrebiadau'r llywodraeth erbyn 31 Gorffennaf 2024. Mae Rhif 10 yn rhan weithredol o Swyddfa'r Cabinet, sy'n adran berthnasol o'r llywodraeth o dan Adran 2 o'r Ddeddf, a bydd yn cynnwys ei data yn adroddiad nesaf y llywodraeth.

Cam Gweithredu 28: bydd GCS, â chymorth yr UA, yn parhau i hyrwyddo cyfathrebu hygyrch. Mae hyn yn cynnwys safonau, monitro, hyfforddiant ac arweiniad ar hygyrchedd a chynhwysiant ar draws y llywodraeth.

Mae hyn â'r bwriad o sicrhau'r effaith fwyaf posibl a gwella hygyrchedd cyfathrebu Llywodraeth y DU yn sylweddol.

Cam Gweithredu 29: bydd yr UA yn diweddarau canllawiau i adrannau'r llywodraeth ar ddarparu gwybodaeth hygyrch. Byddwn yn defnyddio ein rhwydweithiau, gan gynnwys y Hyrwyddwyr Anabledd Gweinidogol, i hyrwyddo hyn ar draws y llywodraeth.

Newydd: Gwella dealltwriaeth o gostau byw i bobl anabl

Thema arall a redodd trwy ymatebion i'r ymgynghoriad oedd effaith hirdymor y cynnydd mewn costau byw ar bobl anabl, gyda'r ymatebwyr yn galw am ragor o gymorth i bobl anabl. Mae ymchwil wedi dangos bod costau cynyddol yn effeithio'n sylweddol ar bobl anabl.

Gyda'i gilydd, mae cymorth i aelwydydd i helpu â chostau byw uchel yn werth £104 biliwn dros 2022/23 i 2024/25, sy'n cynnwys 2 rownd o Daliadau Costau Byw dros 2022/23 a 2023/24 i gynorthwyo'r rhai sydd fwyaf agored i niwed ac ar yr incwm isaf. Yn ogystal, ers gwanwyn 2022, mae'r Uned Anabledd wedi gweithio i adeiladu'r sylfaen dystiolaeth yn y maes hwn a rhoi cipolwg ar brofiadau pobl anabl.

O ystyried pwysigrwydd y thema hon mewn ymatebion i'r ymgynghoriad, bydd yr Uned Anabledd yn sicrhau bod yr holl ganfyddiadau ymgynghori ar y pwn hwn yn cael eu hystyried yn y gwaith i ddatblygu ymrwymiad y Strategaeth Anabledd Genedlaethol i archwilio datblygiad a sefydlu Tasglu Costau Ychwanegol. Pwrpas y tasglu fydd dod â phobl, rheoleiddwyr a busnesau anabl ynghyd i ddeall yn well y costau ychwanegol y mae pobl anabl yn eu hwynebu yn eu bywydau bob dydd.

Bydd yr Uned Anabledd hefyd yn sicrhau bod canfyddiadau'r ymgynghoriad sy'n ymwneud ag effaith costau byw ar bobl anabl yn cael eu rhannu ag adrannau perthnasol y llywodraeth, fel y gellir eu defnyddio i lywio datblygiad polisi. Byddwn hefyd yn ceisio rhannu mewnwelediadau o baneli profiad ein pobl anabl ac ymgysylltu â rhanddeiliaid ar faterion blaenoriaeth o ganfyddiadau'r ymgynghoriad – er enghraifft, gan dynnu sylw at bryderon ynghylch costau ynni.

Cam Gweithredu 30: bydd yr UA yn parhau i ymgysylltu ar draws y Llywodraeth i dynnu sylw at bryderon sy'n ymwneud â phobl anabl a chostau byw, gan rannu mewnwelediadau o ganfyddiadau'r ymgynghoriad Cynllun Gweithredu ar Anabledd, ymgysylltu â rhanddeiliaid a phaneli profiad ehangach ein pobl anabl ehangach.

Newydd: Hyrwyddo gwell dealltwriaeth o'r UNCRPD ar draws y llywodraeth

Mae nifer o'r prif themâu o ganfyddiadau'r ymgynghoriad yn ymwneud ag egwyddorion pwysig yng Nghonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau (UNCRPD). Er enghraifft, mae canfyddiadau'r ymgynghoriad yn tynnu sylw at yr angen i bob llunio polisi sicrhau cydraddoldeb ar gyfer pobl anabl a'u cynnwys. Mae'r egwyddor hon yn hanfodol i'r UNCRPD, gan danlinellu ei bwrpas o yrru ymlaen wireddu hawliau pobl anabl yn raddol.

Yn y pen draw, nod y camau gweithredu yn y cynllun gweithredu hwn yw gyrru'r egwyddor sylfaenol hon ymlaen, gyda rhai ohonynt yn siarad yn uniongyrchol ag erthyglau o fewn yr UNCRPD. Er enghraifft, mae gwaith i gynorthwyo pobl anabl yn well i mewn i ac mewn swydd etholedig yn cyd-fynd yn uniongyrchol ag [erthygl 29](#) o'r confensiwn ar gymryd rhan mewn bywyd gwleidyddol a chyhoeddus. Enghraifft arall yw gwaith i wella data sy'n gysylltiedig â phobl anabl a'u profiadau, sy'n ymateb yn uniongyrchol i [erthygl 31](#) ar ystadegau a chasglu data.

Yn ogystal, bydd yr UA yn gweithio i wella dealltwriaeth o'r Confensiwn ar draws y llywodraeth, gan anelu at gynyddu gwybodaeth am y Confensiwn a'r hyn y mae'n ei olygu i bolisi cyhoeddus ar draws y llywodraeth. Mae'r gwaith hwn yn ategu ymrwymiad y NDS i weithredu 5 elfen wrth lunio a chyflawni polisiâu.

Cam Gweithredu 31: bydd yr UA yn hyrwyddo gwell dealltwriaeth o'r UNCRPD ar draws y llywodraeth.

Newydd: Monitro ac adrodd ar gynnydd y Cynllun Gweithredu ar gyfer Anabledd

Mae canfyddiadau'r ymgynghoriad yn dangos galw am:

- gamau gweithredu clir a mesuradwy yn erbyn pob maes yn y Cynllun Gweithredu ar gyfer Anabledd
- eglurder ynghylch pwy sy'n gyfrifol am eu rhoi ar waith

Amlygodd trafodaethau mewn digwyddiadau ymgynghori hefyd fod rhai camau arfaethedig yn ymddangos yn amwys. Byddai hyn yn ei gwneud hi'n anodd mesur eu cynnydd neu asesu eu heffaith.

Roedd ymatebwyr o'r farn y dylai'r cynllun gweithredu gynnwys ymrwymiad i fonitro a diweddarau ei gynnydd. Roedd hyn yn arbennig o wir o ran gweithredoedd a oedd yn cynnwys mwy nag un sector, adran o'r llywodraeth neu wasanaeth.

O ganlyniad i'r canfyddiadau hyn, rydym wedi diwygio camau gweithredu yn y cynllun hwn i fod yn fwy penodol ynghylch yr hyn a fydd yn cael ei wneud, pryd a chan bwy lle bynnag y bo'n bosibl. Bydd yr UA hefyd yn cyhoeddi adroddiadau rheolaidd ar y cynnydd a wnaed yn erbyn y cynllun gweithredu hwn.

Cam Gweithredu 32: bydd yr UA yn adrodd yn ffurfiol ar y cynnydd a wnaed ar y Cynllun Gweithredu ar gyfer Anabledd ar ôl 6 mis a 12 mis.

Byddwn yn cyhoeddi'r diweddiadau hyn yn y Senedd fel datganiadau gweinidogol ysgrifenedig, ac ar [GOV.UK](https://www.gov.uk). Byddwn hefyd yn eu rhannu â'n rhwydweithiau rhanddeiliaid strategol.

Dilewyd: Codi proffil technoleg gynorthwyol

Mae cael y dechnoleg gynorthwyol a hygyrch gywir (ATech) yn caniatáu i bobl anabl fwynhau a chymryd rhan lawn mewn addysg, gwaith, teithio, manwerthu, chwaraeon a diwylliant. Mae hyn yn golygu ATech sy'n sensitif i'w gofynion, yn fforddiadwy ac yn addasol i'w hanghenion.

Mae amrediad a chymhwysiad technoleg gynorthwyol yn amrywiol ac yn esblygu'n gyflym. Mae'r farchnad yn orlawn, gyda llawer o wahanol ddewisiadau ac ychydig o arweiniad dibynadwy. Mae'r gost yn ffactor sy'n cynyddu.

Hoffai'r llywodraeth wneud y DU y lle mwyaf hygyrch yn y byd i fyw a gweithio gyda thechnoleg. Mae hyn yn rhan o'i gweledigaeth ehangach i drawsnewid bywydau pobl anabl.

Trwy weithio ar draws y llywodraeth a chyda'r sector ATech, rydym am sicrhau:

- bod technoleg gynorthwyol ar gael i bobl sydd ei angen
- bod pobl anabl yn hyderus wrth ei ddefnyddio

Crynodeb o ganfyddiadau'r ymgynghoriad

Roedd 90% o'r ymatebwyr yn cytuno bod angen i'r llywodraeth wneud mwy i helpu pobl anabl i ddod o hyd i'r ATech cywir a'i ddefnyddio. Ond er bod llawer o'r ymatebwyr yn cytuno â'r cynnig i uwchsgilio staff y sector cyhoeddus, nid oedd llawer yn credu mai hwn pedd y peth mwyaf brys na defnyddiol i'w wneud yn awr. Yn hytrach, amlygodd y llywodraeth amrediad o faterion y dylai'r llywodraeth eu harchwilio ymhellach.

Mae'r materion hyn yn cynnwys argaeledd, fforddiadwyedd ac adnewyddu neu wella ATech yn gyson. Yn ôl yr ymatebion, mae'r rhain yn anodd i aelodau'r cyhoedd gadw i fyny â nhw. Mae hyn yn cyd-fynd â'r canfyddiadau yn ymchwil [Assistive Technology Changes Lives](#) gan yr Hyb Arloesi Anabledd Byd-eang (GDIH), a ariennir gan DU ac a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2023.

Roedd materion penodol a godwyd gan ymatebion i'r ymgynghoriad yn cynnwys:

- anghenion ATech newidiol pobl anabl drwy gydol eu bywydau, fel yr amlinellir ym model Technoleg am Oes y Fforwm Anabledd Busnes
- gwahaniaethau rhanbarthol mewn mynediad i ATech
- yr anhawster o lywio cynlluniau llywodraeth presennol sy'n darparu ATech
- y rhwystr a achosir gan allgáu digidol.

Cafodd y mater o rwystrau a achoswyd gan allgáu digidol ei grybwyll amlaf gan unigolion. Mae'r canfyddiad hwn yn cydweddu ag [ymchwil gan yr ONS](#) sy'n dangos bod 59.4% o oedolion nad oeddent yn ddefnyddwyr rhynggrwyd¹ yn 2020 yn anabl. Er bod nifer y bobl anabl nad ydynt yn ddefnyddio'r rhynggrwyd wedi lleihau dros amser, mae'r bwloch yn y defnydd o'r rhynggrwyd rhwng pobl anabl a phobl nad ydynt yn anabl wedi cynyddu.

Roedd y Strategaeth Anabledd Genedlaethol yn cynnwys cam gweithredu i fuddsoddi hyd at £1 miliwn yn 2021 i 2022 i ddatblygu Canolfan Technoleg Gynorthwyol a Hygyrch (CAAT) newydd, gan adrodd ar gynnydd erbyn haf 2022. Cafodd y gwaith ar hyn ei oedi yn 2022-2023 oherwydd dyfarniad yr Uchel Lys. Mae'r dyfarniad hwn bellach wedi'i wrthdroi yn y Llys Apêl, gan ganiatáu i'r gwaith aildechrau.

Felly, bydd y llywodraeth yn ailgychwyn y gwaith o ddatblygu sefydlu'r CAAT. Bydd hyn yn creu ffocws cenedlaethol ar gyfer arbenigedd, a byddai mewn sefyllfa dda i ddod ag adrannau perthnasol y llywodraeth ynghyd (gan gynnwys yr Uned Anabledd, yr Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol, yr Adran Gwyddoniaeth, Arloesi a Thechnoleg ac adrannau eraill y llywodraeth), busnes, y byd academaidd a'r sector technoleg â'r bwriad o rannu gwybodaeth am y dechnoleg sydd eisoes yn bodoli i wella bywydau pobl, ac i nodi meysydd lle mae angen arloesi pellach. Gallai gynnig camau gweithredu i fynd i'r afael â materion a godwyd yn ymgynghoriad y Cynllun Gweithredu ar Anabledd a chanfyddiadau asesiad anghenion y GDIH a'r cynigion a gynhwysir yn yr ymchwil i Newid Bywydau Technoleg Gynorthwyol.

Er mwyn sicrhau y gall CAAT newydd benderfynu ar ei gwmpas a'i raglen waith ei hun, ac yn unol â chanfyddiadau'r ymgynghoriad, ni fyddwn yn bwrw ymlaen â chynigion ymgynghori y Cynllun Gweithredu ar Anabledd yn y maes hwn ar hyn o bryd.

¹ Mae hyn yn cynnwys pobl nad ydynt erioed wedi defnyddio'r rhynggrwyd neu nad ydynt wedi ei ddefnyddio ers mwy na 3 mis.

Atodiad A - Rhestrau o gamau gweithredu

Cam Gweithredu 1: bydd yr UA yn gweithio gyda phobl anabl i ddylunio ffordd newydd o ddarparu cymorth ariannol i bobl anabl gael mynediad i swydd etholedig. Bydd hyn yn cael ei gyflwyno yn 2025. Byddwn yn gweithio ar y cyd â phobl anabl sydd ag amrywiaeth o brofiad o swydd etholedig. Byddwn yn sicrhau cynrychiolaeth amrywiol ar draws mathau o namau a chefnidiroedd.

Cam Gweithredu 2: yn gam cyntaf, bydd yr UA yn datblygu ac yn cyhoeddi canllawiau newydd erbyn haf 2024 ar sut y gall pleidiau gwleidyddol a chyrff cyhoeddus etholedig gefnogi ymgeiswyr anabl orau, gan dynnu ar wersi o waith y Gymdeithas Llywodraeth Leol yn y maes hwn a ffynonellau eraill.

Cam Gweithredu 3: bydd yr UA yn gweithio ochr yn ochr â Thŷ'r Cyffredin i gefnogi gweithredu camau sy'n gysylltiedig ag anabledd lle bo hynny'n bosibl.

Cam Gweithredu 4: bydd Cyfarwyddiaeth Cydnerthedd Swyddfa'r Cabinet yn sicrhau bod profiadau pobl anabl yn cael eu hadlewyrchu wrth gynllunio cydnerthedd. Bydd yn gwneud hyn drwy wahodd cynrychiolydd sefydliad pobl anabl i fynychu Fforwm Cydnerthedd y DU. Byddwn hefyd yn galluogi pobl anabl (drwy DPOs a chynrychiolwyr anabledd eraill ar draws mathau o namau) i gyfrannu at ganllawiau Llywodraeth y DU i Fforymau Cydnerthedd (LRFs) ar gynorthwyo pobl 'agored i niwed' mewn argyfwng.

Cam Gweithredu 5: bydd yr UA yn adeiladu perthnasoedd â chynllunwyr argyfwng a chydnerthedd ar draws llywodraeth. Bydd hyn yn helpu i gryfhau gwybodaeth a dealltwriaeth o arferion sy'n gynhwysol o ran anabledd mewn gwaith argyfwng a chydnerthedd.

Cam Gweithredu 6: bydd y Gweinidog Pobl Anabl, lechyd a Gwaith yn arwain trafodaeth â'r Hyrwyddwyr Anabledd Gweinidogol ar bwysigrwydd cyfathrebu hygyrch. Maes ffocws fydd gwella cyfathrebu a gwybodaeth hygyrch am gydnerthedd ac argyfyngau.

Cam Gweithredu 7: bydd yr UA yn archwilio sut i sicrhau bod ULEZ a CAZ yn ystyried anghenion pobl anabl yn well. Bydd yn gwneud hyn ynghyd â phobl anabl, arbenigwyr eraill ac adrannau perthnasol y llywodraeth.

Cam Gweithredu 8: bydd yr UA yn dod ag academyddion, pobl anabl a'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau at ei gilydd ar gyfer cynhadledd ar addasu i'r hinsawdd ac anabledd.

Cam Gweithredu 9: bydd yr UA yn gweithio'n agos gyda thimau strategol ar draws y llywodraeth genedlaethol i gynyddu ymwybyddiaeth o gynhwysiant anabledd mewn polisiau presennol. Bydd hyn yn cynnwys timau o fewn Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig a'r Swyddfa Dramor, y Gymanwlad a Datblygu.

Cam Gweithredu 10: bydd yr UA yn cynnal dadansoddiad systematig i ddeall yn well yr wybodaeth a'r data sydd eu hangen ar lunwyr polisi a phobl anabl i wneud addasiadau i'r hinsawdd yn gynhwysol. Yn rhan o hyn, bydd yr UA yn chwilio am gyfleoedd i lenwi bylchau data a gwybodaeth, a sicrhau bod data ar gael ac yn fwy hygyrch.

Cam Gweithredu 11: bydd yr UA yn sefydlu panel profiad pobl anabl ar gyfer 2024 i gefnogi'r gwaith trawslywodraethol (cam gweithredu 9) a datblygu ymchwil (cam gweithredu 10). Bydd y panel yn cynnwys pobl ag amrediad o fathau a phrofiadau o namau, ac o wahanol leoliadau.

Cam Gweithredu 12: bydd panel profiad pobl anabl o rwydweithiau presennol o sefydliadau pobl anabl yn gweithio gyda'r UA a phartneriaid eraill ar fentrau i fynd i'r afael â nifer o faterion a godwyd yn yr ymgynghoriad hwn lle ceir cyfle i wneud gwahaniaeth yn y tymor byr. Mae hyn yn cynnwys cefnogi camau gweithredu 13 i 15, gan ymgorffori profiad pobl anabl yn y cynhyrchion a grëir.

Bydd y panel hwn yn cynnwys rhieni a gwarcheidwaid anabl, plant anabl, a gofalwyr (gan gynnwys gofalwyr ifanc) i chwyddo eu lleisiau. Bydd yn cynnwys cynrychiolaeth ar draws mathau o amhariadau, a bydd yn cynnwys pobl sy'n cael eu geni â namau a phobl sy'n cael namau ar wahanol adegau bywyd.

Cam Gweithredu 13: bydd yr UA yn archwilio ac yn datblygu canolfan wybodaeth ar-lein hygyrch newydd i deuluoedd ag aelodau anabl. Bydd hyn yn ei gwneud yn haws iddynt ddod o hyd i adnoddau a gwybodaeth am bolisiau'r llywodraeth. Mae'r gwaith hwn yn ategu gwaith a arweinir gan yr Adran Addysg i gyflwyno 'Hybiau Teulu'.

Cam Gweithredu 14: bydd yr UA yn gweithio gyda phartneriaid i ddatblygu cynhyrchion newydd sy'n mynd i'r afael â materion penodol a brofir gan deuluoedd ag aelodau anabl. Mae'r rhain yn cynnwys:

- canllaw i awdurdodau lleol gynorthwyo perthnasoedd mwy adeiladol â rhieni anabl
- modiwl hyfforddi sy'n cynorthwyo gweithwyr addysg proffesiynol i adnabod gofalwyr am rai ifanc a brodyr a chwiorydd
- gwell cyfeirio at hyfforddiant gwrth-fwlio presennol ar gyfer athrawon a chynorthwywyr addysgu, gan gynnwys adnoddau ar effaith bwlio ar blant anabl a sut i'w adnabod

Bydd y panel profiad teuluoedd pobl anabl yn ystyried cynhyrchion eraill y gallai fod eu hangen ac y gellid eu datblygu yn y dyfodol agos.

Cam Gweithredu 15: bydd yr UA yn arwain gwaith i wella'r sylfaen dystiolaeth ar anabledd a cham-drin domestig. Bydd yn gwneud hyn gyda phobl anabl, DPOs, y Comisiynydd Cam-drin Domestig, y sector cam-drin domestig (gan gynnwys gan ac ar gyfer sefydliadau), y Swyddfa Gartref a phartneriaid perthnasol eraill. Bydd y gwaith hwn yn ystyried profiadau amrediad eang o bobl anabl sydd â gwahanol fathau o nam.

Cam Gweithredu 16: bydd yr UA yn creu canolfan wybodaeth ar-lein i awdurdodau lleol ar greu meysydd chwarae hygyrch. Bydd y panel profiad teuluoedd anabl newydd yn cefnogi datblygiad yr hyb. Er enghraifft, bydd yn adolygu canllawiau posibl ac yn tynnu sylw at unrhyw fylchau gwybodaeth. Gallai hyn gynnwys defnyddio'r hyb i hyrwyddo cyfleoedd i blant anabl gymryd rhan mewn gweithgarwch corfforol cynhwysol – er enghraifft, drwy gysylltu â gwybodaeth am chwaraeon cymunedol cynhwysol.

Cam Gweithredu 17: bydd yr UA yn archwilio'r ffordd fwyaf effeithiol o greu canllawiau ar sut i ddatblygu meysydd chwarae mwy cynhwysol a hygyrch. Mae hyn â'r bwriad o ddatblygu a chyhoeddi canllawiau o'r fath, fel y gall rhagor o blant, pobl ifanc a theuluoedd fwynhau meysydd chwarae hygyrch yn eu hardal leol.

Byddwn yn gweithio'n agos gyda phanel profiad pobl anabl teuluoedd, awdurdodau lleol, darparwyr offer a chyfleusterau meysydd chwarae, a sefydliadau eraill sydd ag arbenigedd yn y maes hwn.

Cam Gweithredu 18: bydd yr UA yn cyhoeddi ymchwil i hygyrchedd cynhyrchion a gwasanaethau'r sector preifat yng ngwanwyn 2024. Bydd hyn yn rhoi rhagor o wybodaeth am hygyrchedd gwahanol sectorau (gan gynnwys manwerthu a hamdden) a thaith cwsmer o'r dechrau i'r diwedd i bobl anabl.

Cam Gweithredu 19: bydd yr UA yn gweithio i ddeall materion megis:

- cynlluniau hyfforddi presennol a'u llwyddiant i ddefnyddwyr a busnesau anabl
- a yw a sut mae hyfforddiant ymwybyddiaeth o anabledd yn ychwanegu gwerth at sefydliadau ac yn gwella profiad defnyddwyr
- taith cwsmer o'r dechrau i'r diwedd, gan archwilio sut y gallai cynllun fynd i'r afael â hygyrchedd ar draws sectorau
- a yw pobl anabl yn ymwybodol o'u hawliau ac yn gwybod sut i'w gorfodi

Bydd y gwaith hwn yn ystyried anghenion ystod eang o bobl anabl sydd â gwahanol fathau o nam.

Cam Gweithredu 20: bydd yr UA yn gweithio gydag adrannau eraill y llywodraeth ac arbenigwyr allanol yn ystod y misoedd nesaf i archwilio cynigion i gynnal a chyflawni Gemau Olympaidd Arbennig y Byd 2031.

Cam Gweithredu 21: bydd gweithgor newydd gyda chynrychiolwyr o'r sectorau cŵn tywys ac anifeiliaid cymorth yn gwneud argymhellion i'r llywodraeth ar sut i wella cymorth i bobl sydd a chŵn tywys a chymorth.

Bydd yr UA yn sefydlu ac yn cydlynu'r grŵp hwn gyda chynrychiolwyr o'r sectorau cŵn tywys ac anifeiliaid cymorth. Bydd y grŵp yn cynnwys hyfforddwyr perchenogion a sefydliadau sy'n cynrychioli anifeiliaid cymorth eraill, megis anifeiliaid cymorth emosïynol.

Bydd y gweithgor hwn yn cyfarfod yn 2024 ac yn gwneud argymhellion cychwynnol i'r llywodraeth ar ôl 6 mis ac argymhellion terfynol o fewn 12 mis.

Bydd y gweithgor yn archwilio materion megis:

- diffiniad ar gyfer cŵn cymorth
- y ffordd orau o godi ymwybyddiaeth o amrywiaeth o anifeiliaid cymorth, gan gynnwys anifeiliaid cymorth emosïynol
- addysgu'r sector busnes ar hawliau cyfreithiol perchnogion cŵn cymorth
- symleiddio adrodd am wrthod mynediad

Cam Gweithredu 22: bydd yr UA yn datblygu fframwaith gwerthuso ac yn gweithio gydag adrannau eraill y llywodraeth ar gyfres o ddangosyddion i fesur pa mor effeithiol yw polisiau a gwasanaethau i bobl anabl.

Cam Gweithredu 23: bydd yr UA yn gweithio gydag adrannau eraill i wella ansawdd a chymaroldeb eu data anabledd presennol. Mae hyn yn adeiladu ar yr ymrwymiad yn y Strategaeth Anabledd Genedlaethol i arwain rhaglen aml-flwyddyn i wella data anabledd y llywodraeth.

Cam Gweithredu 24: bydd yr UA yn archwilio camau i sefydlu arolwg newydd ar bobl anabl i fynd i'r afael â bylchau mewn tystiolaeth.

Cam Gweithredu 25: bydd yr UA yn parhau i wella dealltwriaeth y llywodraeth o brofiadau pobl anabl. Bydd yn gwneud hyn drwy ddefnyddio mewnwelediadau o ymchwil ansoddol i wneud data'r llywodraeth ar bobl anabl yn fwy perthnasol.

Cam Gweithredu 26: bydd yr UA yn comisiynu ymchwil i ragweld anabledd er mwyn deall yn well y materion a'r blaenoriaethau sy'n dod i'r amlwg i bobl anabl yn y 5, 10 ac 20 mlynedd nesaf.

Bydd yr ymchwil hwn yn defnyddio model ymchwil sy'n galluogi ystyried tueddiadau mewn:

- newidiadau cymdeithasol (gan gynnwys demograffeg)
- newidiadau amgylcheddol
- newidiadau economaidd
- newidiadau technolegol

Nod yr ymchwil hon fydd ystyried goblygiadau tueddiadau i bobl anabl ar draws ffactorau gan gynnwys:

- amrywiaeth o fathau o nam
- pob rhan o'r Deyrnas Unedig

Bydd y gwaith hwn yn defnyddio ymchwil profiad pobl anabl, ac yn cael ei ddatblygu mewn cydweithrediad â chydweithwyr yn y gweinyddiaethau datganoledig.

Cam Gweithredu 27: bydd Rhif 10 Downing Street yn gweithio i ddarparu dehongliad BSL yn y fan a'r lle ar gyfer pob cynhadledd a Briffiad mawr i'r wasg o wanwyn 2024 ymlaen. Mae Rhif 10 hefyd yn ymrwmo i gynyddu'r defnydd o BSL mewn cyfathrebiadau eraill. Bydd y llywodraeth yn cyhoeddi ail adroddiad ynghylch defnyddio BSL yng nghyfathrebiadau'r llywodraeth erbyn 31 Gorffennaf 2024. Mae Rhif 10 yn rhan weithredol o Swyddfa'r Cabinet, sy'n adran berthnasol o'r llywodraeth o dan Adran 2 o'r Ddeddf, a bydd yn cynnwys ei data yn adroddiad nesaf y llywodraeth.

Cam Gweithredu 28: bydd GCS, â chymorth yr UA, yn parhau i hyrwyddo cyfathrebu hygyrch. Mae hyn yn cynnwys safonau, monitro, hyfforddiant ac arweiniad ar hygyrchedd a chynhwysiant ar draws y llywodraeth. Mae hyn â'r bwriad o sicrhau'r effaith fwyaf posibl a gwella hygyrchedd cyfathrebu Llywodraeth y DU yn sylweddol.

Cam Gweithredu 29: bydd yr UA yn diweddarau canllawiau i adrannau'r llywodraeth ar ddarparu gwybodaeth hygyrch. Byddwn yn defnyddio ein rhwydweithiau, gan gynnwys y Hyrwyddwyr Anabledd Gweinidogol, i hyrwyddo hyn ar draws y llywodraeth.

Cam Gweithredu 30: bydd yr UA yn parhau i ymgysylltu ar draws y llywodraeth i dynnu sylw at bryderon sy'n ymwneud â phobl anabl a chostau byw, gan rannu mewnwelediadau o ganfyddiadau'r ymgynghoriad Cynllun Gweithredu ar Anabledd, ymgysylltu â rhanddeiliaid a phaneli profiad ehangach ein pobl anabl ehangach.

Cam Gweithredu 31: bydd yr UA yn hyrwyddo gwell dealltwriaeth o'r UNCRPD ar draws y llywodraeth.

Cam Gweithredu 32: bydd yr UA yn adrodd yn ffurfiol ar y cynnydd a wnaed ar y Cynllun Gweithredu ar gyfer Anabledd ar ôl 6 mis a 12 mis. Byddwn yn cyhoeddi'r diweddariadau hyn yn y Senedd fel datganiadau gweinidogol ysgrifenedig, ac ar GOV.UK. Byddwn hefyd yn eu rhannu â'n rhwydweithiau rhanddeiliaid strategol.

